

**Fastställt:** Socialnämnden 2019-08-20

§ 53

**Reviderad:** Socialnämnden 2023-12-19

§ xx

**Gäller för:** Socialnämnden

**Dokumentansvarig:** Verksamhetschef  
IFO

Dnr : **SN2019/39-32**

## **Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt**

## Innehållsförteckning

|  |    |
|--|----|
| 1. Riktlinjernas syfte och tillämpning .....                           | 6  |
| 1.1 Syfte med riktlinjen .....   | 6  |
| 1.2 Delegationsordning .....   | 6  |
| 1.3 Socialtjänstlagens grundläggande principer .....                   | 6  |
| 1.4 Förvaltningslagens grundläggande principer .....                   | 7  |
| 1.5 Legal grund för ekonomiskt bistånd .....                           | 7  |
| 1.6 Socialtjänstens uppdrag .....                                      | 8  |
| 1.7 Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd .....        | 8  |
| 2. Handläggningens första steg .....                                   | 9  |
| 2.1 Vem kan ansöka? .....  | 9  |
| 2.2 Kommunens ansvar .....   | 9  |
| 2.3 Ansökan .....  | 9  |
| 2.4 Utredning .....  | 10 |
| 2.5 Handläggning .....   | 10 |
| 2.6 Tid för ansökan .....  | 11 |
| 2.7 KommunikERING och delgivning .....                                 | 12 |
| 2.8 Överklagande .....   | 12 |
| 2.9 Avslut av ärende .....   | 12 |
| 3.1 Förhöjning av riksnormen .....                                     | 14 |
| 3.1.1 Utökad norm i samband med högtidsfirande .....                   | 14 |
| 3.2 Minskning av normen .....  | 14 |
| 3.2.1 Särskilda skäl att beräkna ersättningen till en lägre nivå ..... | 15 |
| 3.3 Nödprövning och matnorm .....                                      | 15 |
| 3.4 Särskild beräkningsregel .....                                     | 16 |
| 4. Boende .....  | 16 |
| 4.1 Skälig bostadskostnad .....  | 16 |
| 4.1.1 Delegering hyreskostnader över högsta godtagbara kostnad .....   | 17 |
| 4.2 Byte av bostad .....   | 17 |
| 4.3 Hyreslägenhet .....  | 17 |
| 4.4 Bostadsrätt eller villa .....                                      | 17 |
| 4.4.1 Beräkning av bostadskostnad för egen fastighet .....             | 17 |
| 4.4.2 Beräkning av boendekostnad för bostadsrätt .....                 | 18 |
| 4.5 Andrahandsboende .....   | 18 |
| 4.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren .....                     | 18 |
| 4.7 Inneboende .....   | 18 |
| 4.8 Andra boendeformer .....   | 18 |

|   |    |
|---|----|
| 4.9 Hemlösa .....   | 18 |
| 4.9.1 Delegation tillfälligt boende .....                               | 19 |
| 4.10 Ungdom under 24 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal..... | 19 |
| 4.11 Hushållsel .....   | 19 |
| 4.12 Hemförsäkring.....   | 19 |
| 5. Försörjningsstöd vid vistelse på institution.....                    | 19 |
| 5.1 Kostnader i samband med bostad.....                                 | 19 |
| 5.1.1 Delegation boendekostnader under vistelse på institution .....    | 20 |
| 6. Utlandsvistelse .....  | 20 |
| 7. Bistånd till livsföring i övrigt.....                                | 20 |
| 7.1 Avgifter och kostnader .....  | 20 |
| 7.1.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa .....             | 20 |
| 7.1.2 Avgifter för kommunal service .....                               | 21 |
| 7.1.3 Advokatkostnader .....  | 21 |
| 7.1.4 Kostnader för äktenskapskillnad och bodelning.....                | 21 |
| 7.1.5 Kostnader för identitetshandlingar .....                          | 21 |
| 7.1.6 Avgift för ansökan om medborgarskap och uppehållstillstånd.....   | 22 |
| 7.2 Begravning .....  | 22 |
| 7.2.1 Begravning utomlands .....  | 22 |
| 7.3 Bilinnehav.....   | 22 |
| 7.4 Cykel.....  | 23 |
| 7.5 Internet .....  | 23 |
| 7.6 Dator .....   | 23 |
| 7.7 Flyttkostnader .....  | 24 |
| 7.8 Glasögon eller kontaktlinser .....                                  | 24 |
| 7.9 Hälso- och sjukvård .....   | 24 |
| 7.10 Hemutrustning .....  | 25 |
| 7.10.1 Underhåll eller reparation av hemutrustning .....                | 26 |
| 7.10.2 Ungdomar som flyttar hemifrån .....                              | 26 |
| 7.11 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....     | 26 |
| 7.12 Magasineringskostnader .....                                       | 26 |
| 7.13 Rekreation.....  | 26 |
| 7.14 Resor .....  | 27 |
| 7.14.1 Arbetsresor .....  | 27 |
| 7.14.2 Övriga lokala resor .....  | 27 |
| 7.14.3 Resa till begravning .....                                       | 27 |
| 7.14.4 Sjukresor och färdtjänst .....                                   | 28 |

|  |    |
|--|----|
| 7.14.5 Umgängesresor .....   | 28 |
| 7.14.6 Återföreningsresor .....  | 28 |
| 7.14.7 Återvandningsresor .....  | 28 |
| 7.15 Skulder .....   | 28 |
| 7.15.1 Hyresskulder.....   | 28 |
| 7.15.2 Övriga skulder .....  | 29 |
| 7.15.3 Delegering bistånd för betalning av skuld.....                            | 29 |
| 7.16 Spädbarnsutrustning .....   | 29 |
| 7.17 Tandvård .....  | 29 |
| 7.17.1 Akut tandvård.....  | 30 |
| 7.17.2 Icke-akut tandvård .....  | 30 |
| 7.17.3 Delegering beslut om bistånd för tandvård .....                           | 31 |
| 7.18 Inköp av telefon .....  | 31 |
| 7.19 TV .....  | 31 |
| 7.20 Vitvaror .....  | 31 |
| 8. Särskilda grupper av sökande .....  | 32 |
| 8.1 Personer med egna medel .....  | 32 |
| 8.2 Personer med realiserbara tillgångar - bostadsrätt eller villa .....         | 32 |
| 8.2.1 Delegering bistånd trots realiserbara tillgångar.....                      | 33 |
| 8.3 Arbetslösa .....   | 33 |
| 8.4 Personer som inte står till arbetsmarknadens förfogande .....                | 34 |
| 8.4.1 På grund av sjukdom .....  | 34 |
| 8.4.2 På grund av funktionsnedsättning .....                                     | 34 |
| 8.5 Barn och ungdomars egna medel och inkomster .....                            | 34 |
| 8.6 Företagare eller personer med fria yrken .....                               | 34 |
| 8.6.1 Delegering bistånd trots ej sålt/avvecklat företag .....                   | 35 |
| 8.7 Hemmaboende ungdomar .....   | 35 |
| 8.8 Ungdomar som flyttat hemifrån .....  | 36 |
| 8.9 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc. ....                 | 36 |
| 8.10 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll s.k. fotboja..... | 37 |
| 8.11 Personer 65 år och äldre .....  | 37 |
| 8.12 Studerande.....   | 37 |
| 8.12.1 Studerande över 20 år.....  | 37 |
| 8.12.2 Studerande under 20 år .....  | 38 |
| 8.12.3 Studerande under ferier.....  | 38 |
| 8.12.4 Tilläggsbidrag .....  | 38 |
| 8.13 Vuxna som utsatts för våld i hemmet .....                                   | 39 |

|   |    |
|---|----|
| 8.14 Värnpliktiga .....   | 39 |
| 8.15 Makar, registrerade partner och sambor .....                   | 39 |
| 8.16 Utländska medborgare.....                                      | 40 |
| 8.16.1 Med uppehållstillstånd.....                                  | 40 |
| 8.16.2 Utan uppehållstillstånd .....                                | 41 |
| 8.16.3 Asylsökande och tillståndssökande.....                       | 41 |
| 8.16.4 Nordiska medborgare .....                                    | 41 |
| 8.16.5 Övriga EU-medborgare.....                                    | 42 |
| 8.16.6 "Papperslösa" .....  | 42 |
| 9. Återbetalning av ekonomiskt bistånd .....                        | 43 |
| 9.1 Återsökning av beviljat ekonomiskt bistånd .....                | 43 |
| 9.2 Återkrav av beviljat ekonomiskt bistånd.....                    | 44 |
| 9.3 Återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL .....                      | 44 |
| 9.4 Återkrav enligt 9 kap. 2 § 2 st. SoL .....                      | 45 |
| 9.5 Återkrav enligt 9 kap. 1 § SoL.....                             | 45 |
| 9.6 Ersättningstalan .....  | 45 |
| 9.7 Utredning om misstänkt bedrägeri .....                          | 46 |
| 10. Barnkonsekvensanalys .....                                      | 46 |
| 11. Bilaga - Normer .....   | 48 |
| 11.1 Riksnormen för 2024 (gäller från och med 1 januari 2024) ..... | 48 |
| 11.1.1 Personliga kostnader uppdelade i poster.....                 | 49 |
| 11.1.2 Matnorm per dag .....  | 49 |
| 11.1.3 Umgängesbarn .....   | 49 |
| 11.2 Boendekostnader .....  | 49 |
| 11.2.1 Övriga kommuner högsta godtagbara bostadskostnad .....       | 49 |
| 11.2.2 Övriga kommuner genomsnittlig bostadskostnad .....           | 49 |
| 11.3 Prisbasbelopp.....   | 50 |

## **1. Riktlinjernas syfte och tillämpning**

### **1.1 Syfte med riktlinjen**

Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med biståndshandläggning enligt socialtjänstlagen (SoL). Syftet med riktlinjerna är att personer som ansöker om stöd ska bli lika behandlade i kommunen och att rättssäkerheten ska säkerställas. Detta gäller såväl i förhållande till omfattningen på det bistånd som ges som förutsättningar för rätt till bistånd. Av riktlinjerna framgår socialnämndens tolkning av rätten till ekonomiskt bistånd för försörjning och livsföring i övrigt.

Riktlinjerna ska utgöra ett stöd och en ram för biståndshandläggaren vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna är vägledande och gäller aldrig utan undantag men riktlinjerna sätter gränserna för tjänstemännens delegerade beslutanderätt, det innebär att beslut som innebär ett undantag från riktlinjerna ska fattas av socialt utskott. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall och det är alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats.

Under flertalet punkter finns kompletterande läsanvisningar och då det i dem hänvisas till "Handboken" avses Socialstyrelsens skrift "Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten".

### **1.2 Delegationsordning**

Handläggare har enligt Socialnämndens delegeringsordning, SN 2020/14, delegation att fatta beslut enligt denna riktlinje. I riktlinjen finns ett antal begränsningar av beslutanderätten och det är därför viktigt att kontrollera den delegerade beslutsrätten innan beslut fattas.

Delegation att fatta beslut har endast lämnats för beslut som fattas enligt 4 kap. 1 § SoL, beslut som fattas enligt 4 kap. 2 § SoL ska fattas av socialt utskott. Den enskilde ska meddelas om beslutet först då protokollet från utskottet har justerats. Om ett beslut som ska fattas enligt 2 § inte kan vänta till nästa utskottssammanträde kan beslut fattas av nämndens ordförande eller den som träder i ordförandes ställe, det vill säga vice ordförande.

### **1.3 Socialtjänstlagens grundläggande principer**

Socialtjänstlagen genomsyras av principerna social trygghet, självbestämmande och egenansvar. Dessa tre principer är själva grunden för socialtjänst och all prövning av bistånd enligt lagen ska beakta dessa principer. För prövningen av ekonomiskt bistånd innebär detta framför allt följande.

*Social trygghet* – Allt ekonomiskt bistånd kan sägas skapa social trygghet men för att social trygghet ska uppnås ska bistånd ges utifrån likabehandlingsprincipen. Det innebär att alla ärenden ska prövas sakligt och objektivt men också att biståndet ska leda till en skälig levnadsnivå med bibehållen trygghet. Det innebär att biståndet inte ska resultera i att den som får ekonomiskt bistånd får en högre levnadsnivå eller status på grund av biståndet än vad den som inte får ekonomiskt bistånd kan uppnå.

*Självbestämmande* – Allt bistånd som ges enligt socialtjänstlagen är frivilligt, det innebär att den enskilde själv väljer om hen vill ta emot erbjudet bistånd. Det gäller även om det står klart att insatsen är nödvändig för att uppnå skälig levnadsnivå då grundprincipen är självbestämmande. En utredning om bistånd ska aldrig inledas om inte den enskilde, eller behörig företrädare, själv vill det. I samband med beslut erbjuds bistånd och den enskilde kan välja att acceptera hela, delar eller inget alls. Gällande ekonomiskt bistånd i form av utbetalda medel behöver ingen särskild fråga ställas om den enskilde accepterar biståndet. Om biståndet utbetalas under vissa villkor ska dock den enskilde tydligt informeras om detta innan utbetalning sker.

*Egenansvar* – Det är alltid den enskilde själv som ansvarar för sin situation och en stor del av det bistånd som ges enligt socialtjänstlagen ges i syfte att den enskilde så småningom ska överta hela ansvaret. För ekonomiskt bistånd innebär det att syftet är att vara ett yttersta skyddsnet då den enskilde trots fullgjort egenansvar saknar medel för sin försörjning.

#### **1.4 Förvaltningslagens grundläggande principer**

Eftersom socialtjänsten är en myndighet omfattas den av förvaltningslagens (FL) bestämmelser och här finns ett antal, för handläggningen, viktiga principer som beskrivs nedan.

*Objektivitet och legalitet (5 § FL)* – Principen innebär att all handläggning ska vara saklig och objektiv samt att alla beslut grundas på gällande lagstiftning.

*Serviceskyldighet (6 § FL)* – Serviceskyldigheten innebär bland annat att alla inom kommunen har en skyldighet att besvara frågor från allmänheten inom en rimlig tid, vilket oftast anses vara tre arbetsdagar. Serviceskyldigheten innebär vidare att socialtjänsten har en skyldighet att informera om kommunens utbud och vilka insatser enskilda kan ansöka om. Informationen ska vara tydlig, begriplig och anpassad till mottagaren.

*Snabbt, enkelt & kostnadseffektivt (9 § FL)* – Alla ärenden ska handläggas så snabbt och enkelt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. För Bollebygds kommun innebär detta att ansökningar om ekonomiskt bistånd ska avgöras inom 4 veckor från ansökan om ärendet inte är akut. Ansökningar om akut bistånd ska avgöras inom en arbetsvecka. Om utredningen tar längre tid ska orsaken dokumenteras.

*Partsinsyn & kommunikation (10 & 24 §§ FL)* – Den enskilde har rätt att ta del av allt som tillförs ärendet innan beslut fattas. Den enskilde ska också ges tillfälle att kommentera materialet och detta är särskilt viktigt om beslutet kommer innebära att ansökan, helt eller delvis, avslås. Den enskilde har dock ingen skyldighet att ta del av materialet. Om hen inte vill ta del av materialet ska detta dokumenteras i ärendet.

*Utredningsansvar (23 § FL)* – Det är socialtjänsten som myndighet som ansvarar för att ärendet är tillräckligt utrett för att beslut ska kunna fattas. Om ärendet inte kan utredas fullständigt för att den enskilde inte vill samarbeta ska det tydligt framgå av beslutet på vilket sätt det har påverkat beslutet.

*Dokumentationsskyldighet (27 § FL)* – Om uppgifter kommer in på något annat sätt än genom en handling så är den som tar emot uppgifterna skyldig att så snart som möjligt dokumentera uppgifterna i ärendet. Detta gäller bara om uppgifterna kan ha betydelse för ärendet och det är upp till handläggaren att bedöma det. Bedömningen bör göras utifrån tanken att det är bättre att dokumentera oviktiga uppgifter än att missa viktiga uppgifter, vilket i praktiken innebär att det endast är rent bagatellartade uppgifter som inte behöver dokumenteras. Inkomna handlingar ska scannas in i verksamhetssystemet och, om nödvändigt, läggas in i den fysiska akten.

*Beslutet (32-33 §§ FL)* – Beslutet ska vara motiverat och den enskilde ska få ta del av beslutet så snart som möjligt. Av beslutet ska det också framgå om beslutet kan överklagas och en anvisning för överklagande ska då lämnas med.

### **1.5 Legal grund för ekonomiskt bistånd**

Beslut om ekonomiskt bistånd fattas enligt 4 kap. 1 § SoL och ska syfta till att den enskilde uppnår eller bibehåller en skälig levnadsnivå. Vad som är en skälig levnadsnivå är inte definierat av lagtext eller generellt i praxis utan ska avgöras utifrån situationen i samhället och efter en individuell prövning. I vissa fall har det dock satts gränser för vad som kan anses ingå i skälig levnadsnivå och i dessa fall har kommunen inte rätt att utge bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Kommunernas självbestämmande rätt medger dock rätt att besluta om hur bistånd ska utbetalas och kan då ge bistånd utöver vad som ingår i skälig levnadsnivå. På grund av hur 1 § är formulerad kan sådant bistånd dock inte ges enligt den bestämmelsen. Bistånd som går utöver den gängse tolkningen av skälig levnadsnivå kan ges enligt 4 kap. 2 § SoL. Sådana beslut fattas av socialt utskott och kan endast prövas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen. För att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt är det därför viktigt att rätten till bistånd enligt 1 § prövas först eftersom den enskilde då kan överklaga den delen av beslutet och få sitt ärende prövat i sak av förvaltningsrätten.

### **1.6 Socialtjänstens uppdrag**

Socialtjänstens uppdrag när det kommer till ekonomiskt bistånd är att agera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Det innebär att alla andra möjligheter till försörjning ska vara uttömda innan det blir aktuellt att bevilja ekonomiskt bistånd.

Ekonomiskt bistånd är tänkt som en tillfällig lösning på ett akut behov och normerna är därför utformade restriktivt då tanken är att den enskilde ska överleva med hjälp av biståndet. Det ska ställas mot bidrag eller förmåner som är tänkta att man ska leva på, så



som sjukersättning eller pension. Det är därför naturligt att ekonomiskt bistånd endast möjliggör en lägsta nivå av vad som är skäligt att förvänta sig att någon ska överleva på.

En av socialtjänstlagens huvudprinciper handlar om egenansvar som innebär att den enskilde har huvudansvaret för sin försörjning och själv ska göra allt vad hen kan för att ordna sin ekonomi så att försörjningsstöd inte behövs. Det innebär att den enskilde ska använda sig av alla förmåner som hen är berättigad till innan bistånd kan beviljas. Socialtjänsten kan dock aldrig hänvisa till att ett visst behov kan tillgodoses genom frivilligorganisationer då det inte är någonting som den enskilde har en legal rätt till. Kravet på vad den enskilde ska göra själv är högt ställt och innebär bland annat att hen har ansvar för att planera sin ekonomi för förväntade inkomstbortfall, exempelvis studenter som inför sommarferier ska planera sin ekonomi så att underskott inte uppstår. Kravet kan dock inte ställas lika högt för personer med allvarliga sociala problem, som exempelvis missbruk. Dessa personer ska erbjudas hjälp för sina sociala problem innan krav kan ställas på dem att själva arbeta för att kunna försörja sig utan socialtjänstens inblandning. Det innebär inte att biståndet är kravlöst utan en planering ska upprättas för hur de på lång sikt ska kunna nå självförsörjning.

Då behov av bistånd har konstaterats ska socialtjänsten ha ett aktivt förhållningssätt i samarbetet med den som söker ekonomiskt bistånd och arbeta förebyggande och motiverande med särskilt fokus på att motverka långvarigt biståndsmottagande. I de flesta fall är slutmålet förvärvsarbete och i planeringen ska det tidigt kartläggas när det är lämpligt att remittera den enskilde till kommunens arbetsmarknadsenhet. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete och insatserna måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till sjukersättning och andra ersättningar.

I Bollebygds kommun gäller arbetslinjen och innebörden är att alla som kan ska arbeta. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning, allting annat är att ta ifrån människor sin självständighet och deras egenansvar. Socialtjänstens främsta uppgift blir att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation och de krav som ställs på individen måste alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation.

### **1.7 Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd**

Sedan i januari 2020 gäller Barnkonventionen som svensk lag och tillerkänner barnet ett antal rättigheter i alla beslut som rör barn. Dessa rättigheter finns i huvudsak redan intagna i socialtjänstlagen och för prövningen av ekonomiskt bistånd är de viktigaste principerna barnets bästa enligt 1 kap. 2 § SoL och barnets rätt att komma till tals enligt 3 kap. 5 § SoL. Det innebär att barnets bästa ska klargöras och barnets ska synliggöras i prövningen av ekonomiskt bistånd, det får dock aldrig gå så långt att barnet utreds mot

föräldrarnas vilja. Det är rimligt att från start fråga föräldrarna om barnets situation och i samförstånd med föräldrarna planera för samtal med familjens barn utifrån deras ålder och mognad. Vid ansökan om barnspecifika utgifter, exempelvis kostnad för cykel, läger eller liknande, ska barnets åsikt om möjligt inhämtas. Om det inte är möjligt ska det belysas utifrån samtal med föräldrarna.

### Läs mer

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)  
Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd, rapport från Socialstyrelsen 2015

Svårt att förverkliga barnets bästa?, rapport från Inspektionen för vård och omsorg 2015

## **2. Handläggningens första steg**

### **2.1 Vem kan ansöka?**

Som huvudregel är det enskilde själv som ska ansöka om bistånd, detta kommer av socialtjänstlagens grundläggande principer om självbestämmande och frivillighet. Alla enskilda kan dock ha ombud, förvaltare eller gode män som har rätt att ansöka om bistånd för den enskilde. Om en ansökan kommer in från en person som uppger sig vara ombud, förvaltare eller god man är det viktigt att begära in fullmakt eller beslut på detta så att vi har rättslig grund för den fortsatta handläggningen. Fullmakten ska scannas in i Lifecare med rubriken "Fullmakt ombud" alternativt "Beslut förvaltare/god man"

Ett ärende kan också aktualiseras i samband med en vårdplanering eller utskrivning från kriminal- eller slutenvård, även i dessa fall måste den enskildes inställning inhämtas innan en aktualisering görs.

### **2.2 Kommunens ansvar**

Det första steget i handläggningen ska alltid vara att klarlägga vilken kommun som är ansvarig för att pröva ansökan. Enligt 2a kap. SoL är det den kommun där den enskilde vistas som ansvarar för den enskildes behov av hjälp och stöd. Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen ska bosättningskommunen ansvara för den enskildes behov av hjälp och stöd. En sådan situation är dock ovanlig och generellt är vistelsekommun och bosättningskommun en och samma. En väg för att avgöra den enskildes kommuntillhörighet är att kontrollera folkbokföringen men den är inte ensamt avgörande då den enskilde ibland har så stark anknytning till annan kommun att det ska gå före den faktiska bosättningen. Det är en undantagssituation att det inte är folkbokföringskommunen som ska anses vara bosättningskommun och om frågan uppkommer i ett ärende ska det föredras för enhetschef som beslutar hur ärendet ska handläggas vidare. Om det inte går att avgöra vilken kommun som ska anses vara bosättningskommun ansvarar vistelsekommunen för stöd och hjälp.

Det förekommer vidare att ansökningar om bistånd kommer in från enskilda som tillfälligt vistas i kommunen. Dessa personer har som huvudregel inte rätt till bistånd men det kan

vara aktuellt att bevilja matnorm eller bistånd till hemresa. Sådana beslut ska inte fattas med villkor om återbetalning men den enskilde ska informeras om att det är ett engångsbeslut och att hen ska uppsöka socialtjänsten i sin hemkommun för ytterligare hjälp. Om personen återkommer kan bistånd till hemresa beviljas i form av färdigköpt, ej återköpbar, biljett med billigaste färdmedel för resa till hemkommunen.

### **2.3 Ansökan**

Det saknas formkrav för hur en ansökan om ekonomiskt bistånd ska utformas och den kan därför vara både muntlig och skriftlig. Vid muntlig ansökan skall handläggaren dokumentera vad den enskilde ansöker om. I väntan på första besöket dokumenteras ansökan i en aktualisering. Vid tidsbokningstillfället ska den sökande få information om vilka handlingar och uppgifter som ska uppvisas. Eftersom ekonomiskt bistånd skall bygga på en individuell behovsbedömning kan bistånd inte beviljas om en enskild inte kan styrka att hen saknar medel för sin försörjning.

Om det är oklart om den enskilde vill ansöka om stöd eller enbart frågar om information ska det tolkas som en ansökan och hanteras därefter.

Läs mer

Handboken s. 90

JO 2014-04-07, dnr 1633-2012

### **2.4 Utredning**

En utredning av god kvalitet är grunden för att kunna bedöma vilket stöd och vilka insatser som ska erbjudas. Syftet med utredningen är att skapa sig en helhetsbild av förutsättningar, resurser och behov.

Med utredningen som grund ska socialtjänsten tillsammans med den enskilde göra en planering för hur individen långsiktigt ska kunna försörja sig själv. Den enskilde ska ha inflytande över planeringen som ska bygga på helhetssyn, vara framåtsyftande och innehålla mål och delmål samt en tydlig beskrivning av vad som ska göras, när det ska göras och vem som ansvarar för vad. Socialtjänsten ska beakta de enskilda behoven hos sökande och medsökande och göra en separat planering för var och en med beaktande av hushållets samlade förutsättningar och situation. Planeringen ska dokumenteras i en handlingsplan som förs in i Lifecare under rubriken "Handlingsplan".

Omfattningen på utredning, planering och uppföljning påverkas av biståndstidens längd och individens eller familjens förutsättningar och behov. Socialtjänsten ska inte utreda mer än situationen kräver och en bedömning av vad som krävs ska göras för varje ärende. En genomgående förutsättning bör vara att utredning och planering sker genom personliga möten.

### **2.5 Handläggning**

Handläggning ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt dokumentation i Lifecare. Uppgifter som alltid ska kontrolleras är identitet, folkbokföring och vårdnadshavare för barn i hushållet.

Vid första besöket är det av stor vikt att samtliga vuxna i hushållet deltar. En utredningsprocess kan inte vidtas om endast en av två sökande deltar. Ett personligt besök på socialkontoret är önskvärt, men ett hembesök kan ibland vara en utväg om den enskilde, exempelvis p.g.a. sjukdom eller funktionsnedsättning har svårigheter att uppsöka förvaltningen. Vid första besöket görs noggranna kontroller av den enskildes identitet, att Bollebygd är rätt kommun att pröva ansökan, inkomster, utgifter, sysselsättning och andra uppgifter av betydelse för att pröva rätten till bistånd.

Vid första besöket ska följande kontrolleras:

- Legitimation
- Medborgarskap/Uppehållstillstånd samt grund för uppehållstillstånd
- Kontoförteckning
- Kontoutdrag tre månader tillbaka från samtliga konton
- De tre senaste lönebeskeden om den sökande haft lön
- De tre senaste månadernas utbetalningar av pension, sjukpenning, föräldrapenning, underhållsstöd, bostadsbidrag och ev. övriga inkomster.
- Preliminär skatteberäkning från Skatteverket
- Uppgifter om tillgångar, t.ex. bil, bankmedel, fastighet, båt mm
- Uppgifter om den enskilde har rätt till jobbstimulans, se avsnittet om särskild beräkningsregel pt. 3.4
- Hyreskontrakt
- Underlag för boendekostnad så som hyresavi eller fakturor som påvisar driftskostnaden vid boende i egen fastighet så att boendekostnad kan fastställas
- Räkningar, fakturor eller kvitton av betydelse för aktuell period
- Uppgifter om eventuella avbetalningar eller beslut om utmätning via Kronofogden
- Arbetsgivarintyg om den sökande blivit arbetslös
- Handlingsplan från Arbetsförmedlingen och daganteckning från senaste besök för den som är arbetssökande.
- Läkarintyg med aktuell sjukskrivningsperiod om den sökande är sjuk.
- Utbetalningsplan och antagningsbesked för den som är eller ska bli studerande
- Övriga uppgifter av betydelse för bedömning av rätten till bistånd.

Vid nybesök kan hushållets samlade inkomster och utgifter under en tidsperiod av tre månader räknas tillbaka. Detta för att undersöka om familjen haft sådana inkomster under tidigare månader att dessa borde ha kunnat sparas och användas när inkomsterna minskat. Socialtjänsten kan ställa krav på den enskilde att planera sin ekonomi med framförhållning. Framkommer ett normöverskott vid beräkning måste följande utredas:

- Hur omfattande är normöverskottet och när i perioden av tre månader bakåt uppstod överskottet?

- Har familjen kunnat planera för en sämre ekonomisk situation eller uppkom denna situation helt oväntat?
- Till vilka utgifter har normöverskottet förbrukats?

Huvudregeln är att ett normöverskott överflyttas till nästkommande normperiod, detta gäller särskilt för personer som tidigare har haft försörjningsstöd då de förväntas ha en större kunskap om hur försörjningsstöd beräknas. Tidigare normöverskott enligt denna beräkning ska endast göras de första två månaderna om inte normöverskottet är mycket stort och var avsett att täcka en längre period, exempelvis avgångsvederlag.

När den enskilde och medsökande har skrivit under sin ansökan samt medgivande till sekretessbrytande erhållits, kan kontroll göras hos andra som exempelvis hyresvärd eller arbetsgivare. För kontakt med CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, arbetslöshetskassor, Arbetsförmedlingen och Skatteverket krävs enligt 11 kap. 11§ samt 11a-b §§ SoL inget samtycke för att socialtjänsten ska kunna inhämta uppgifter. Det är dock lämpligt att den enskilde informeras om att uppgifter kommer att inhämtas. En vidare samverkan med andra myndigheter kring enskildas ska planeras och utformas tillsammans med den enskilde.

Vid nästkommande besök är det viktigt att den enskilde uppvisar underlag på att de utgifter som medräknats vid föregående besök har betalats, vanligtvis genom kontoutdrag eller kvitton. Detta för att undvika att resthyror eller skulder uppstår trots att bistånd beviljats. Om det på detta sätt visar sig att den enskilde har svårt att klara sina utgifter trots biståndet kan t.ex. hushållsekonomisk rådgivning ses som en insats att föreslå. Om det saknas andra lösningar kan socialtjänsten betala fakturor direkt till betalningsmottagaren, möjligheten ska dock tillämpas restriktivt då det fråntar den enskilde ansvaret för sin försörjning.

## **2.6 Tid för ansökan**

Ekonomiskt bistånd söks framåtsyftande för att täcka det kommande behovet och även om det kan konstateras att den enskilde har saknat medel för sin försörjning under en föregående period har behovet uppenbart tillgodosetts på annat sätt. Det är den enskildes ansvar att ansöka om ekonomiskt bistånd i god tid eller senast då behovet uppstår. Det innebär att om en enskild ansöker om ekonomiskt bistånd den sjunde dagen i månaden så ska behovet av ekonomiskt bistånd räknas från och med den 7:e.

För övriga utgifter gäller att de ska ha beviljats i förväg för att ersättning för erlagt belopp ska kunna betalas ut eftersom behovet annars är tillgodosett, detta gäller oavsett om bistånd hade beviljats om bistånd hade sökts innan köpet skedde.

För fakturor som har förfallit gäller att dessa räknas som en skuld från och med förfalldatumet och ska hanteras enligt riktlinjens avsnitt för skulder. Om endast kort tid passerat sedan förfalldatumet kan fakturan hanteras enligt den normala processen, det är dock en individuell bedömning och den enskilde bör alltid lämna en förklaring till varför bistånd inte har sökts i tid.

## 2.7 Kommunicering och delgivning

I samband med beslut ska kopia på utredningen skickas till den enskilde tillsammans med beräkning. Om beslutet innebär avslag på ansökan ska beslutsunderlaget meddelas den enskilde innan beslut fattas och den enskilde ska ges tillfälle att yttra sig över ärendet. Som huvudregel ska den enskilde meddelas att hen kan inkomma med yttrande angående ärendet inom en vecka. Om den enskilde önskar ytterligare tid ska detta beviljas, dock ska maximalt 3 veckor beviljas. Den enskildes yttrande ska sedan föras in i beslutet under rubriken "Den enskildes inställning". Om den enskilde uppger att hen inte vill yttra sig eller yttrande inte inkommer inom avsatt tid ska även detta antecknas i beslutet.

Kommunicering innan beslut sker lämpligen muntligt och så tidigt som möjligt i processen. Om det står klart redan vid ansökningstillfället att ansökan kommer att avslås helt eller delvis är det lämpligt att sköta kommunikeringen redan då. Det ska sedan dokumenteras i ärendet att kommunikering har skett under mötet, sammanfattning om vad det är som har kommunicerats och hur den enskilde ställt sig till kommunikeringen.

Ett beslut som innebär hel- eller delavslag ska delges den enskilde antingen personligen eller genom förenklad delgivning och datum för delgivning anges i Lifecare med rubriken "Förenklad delgivning sker".

## 2.8 Överklagande

Vid hel- eller delavslag ska anvisning för överklagande bifogas beslutet. Mallen "Hur man överklagar" ska användas, mallen finns i gemensamhetsmappen. Handläggaren ska bistå med rådgivning när den enskilde vill överklaga socialtjänstens beslut. Om ärendet överklagas gör handläggaren så snart som möjligt en prövning om överklagan inkommit i rätt tid och om uppgifter inkommit som tyder på att nödsituation kan uppstå. Därefter ska handläggare göra en bedömning av om beslutet ska omprövas, en omprövning ska i så fall ske inom en vecka från mottagen överklagan. Om en omprövning görs som innebär att den enskilde får allt som hen ansökt om ska beslutet skickas till den enskilde och överklagande ärendet avslutas. Om omprövningen endast innebär en deländring eller om ingen omprövning görs ska ärendet skickas till förvaltningsrätten i Jönköping enligt gällande rutiner. Handlingarna ska skickas snarast, vilket generellt anses innebära att det ska skickas inom en arbetsvecka från mottagande av överklagande eller avslutad omprövning.

## 2.9 Avslut av ärende

Ärendet avslutas när den enskilde blivit självförsörjande genom lön eller annan ersättning. Om den enskilde flyttat till annan kommun kvarstår, enligt praxis, ansvaret den första månaden. Om den enskilde ej hörs av, avslutas ärendet det månadsskifte som infaller två månader efter det senaste beslutet eller tidigare om det är troligt att ny ansökan inte kommer att inkomma. Den enskilde kan också själv begära att hens ärende

ska avslutas, med beaktande av principen om frivillighet ska avslut då ske omedelbart.

### 3. Försörjningsstöd - Riksnorm

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL och består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd. Riksnormen är gemensam för hela landet och avser bestämma vad som ska anses vara skälig levnadsnivå. Aktuell riksnorm finns i en bilaga till denna riktlinje.

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och ytterligare en budgetpost för barn och ungdomar. Riksnormen publiceras i december året innan den gäller och grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar. Riksnormen delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller och är beräknad utifrån försörjningsstödet tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem. Eftersom det är avsett som ett tillfälligt stöd för att överleva understiger nivåerna i normen i vissa fall Konsumentverkets beräkningar av rimliga kostnader.

Riksnormen för ett hushåll är summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet tillsammans med de gemensamma hushållskostnaderna.

Följande poster ingår i riksnormen:

- Livsmedel

Beräkningen av livsmedelskostnaderna utgår från en fyra veckors matsedel som följer Livsmedelsverkets näringsrekommendationer och där frukost, lunch, middag och mellanmål ingår. Utgångspunkten är att man lagar all mat hemma men justeringar görs för skolbarn då dessa får lunch i skolan. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Livsmedelskostnaderna för enmanshushåll är något högre med hänsyn till att vissa kostnader blir dyrare än för flerpersonshushåll.

- Kläder och skor

Kostnadsberäkningen ska täcka det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och tillbehör som väska, klocka och paraply. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

- Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteter gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t.ex. gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker eller besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade. I beräkningen finns inga kostnader för semester eller dyrare fritidsintressen.

- Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård m.m. som t.ex. disk- och tvättmedel, glödlampor, skokräm och dammsugarpåsar.



- Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien t.ex. tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Även produkter som t.ex. plåster och solskyddskräm ingår. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

- Dagstidning, telefon

Här ingår kostnaden för helårsprenumeration för en daglig tidning, abonnemangs- och/eller samtalsavgifter för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobilsamtal. Vissa kostnader för brevpapper, kort och frimärken ingår också. Kostnader för dator och Internetabonnemang ingår inte.

För barn och unga ingår dessutom:

- Barn- och ungdomsförsäkring.

Kostnader för premie för grupp- eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

Att dessa poster är medtagna betyder inte att den enskilde måste köpa det som ingår utan man avgör själv vad man använder pengarna till.

### 3.1 Förhöjning av riksnormen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som merkostnadsersättning eller vårdbidrag.

Riksnormen kan höjas vid ett tillfälle eller för en längre tid om:

- den enskilde av medicinska skäl har behov av dyrare kost under förutsättning att behovet styrks av läkarintyg,
- den enskilde betalar avgift för skolmåltider
- den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift
- den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter, för t.ex. telefon och tidningar eller fritidsaktiviteter, som inte täcks av annat särskilt stöd
- det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter
- det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i en rimlig omfattning
- den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor
- ett spädbarn saknar nödvändig klädutrustning (jfr avsnittet "Spädbarnsutrustning")
- den enskilde har tillfälligt höga kostnader, t.ex. för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

### **3.1.1 Utökad norm i samband med högtidsfirande**

I samband med högtidsfirande kan barn i familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd ses som särskilt utsatta. I Bollebygds kommun har varje hushåll som uppbär försörjningsstöd under längre tid än tio månader möjlighet att ansöka om ett extra bistånd i form av utökad norm inför firande av högtid. Bistånd kan beviljas upp till 1,5 % av basbeloppet. Regeln gäller för barn folkbokförda på samma adress som den biståndssökande föräldern, en individuell bedömning görs i de fall den sökande har umgängesbarn eller familjehemsplacerade barn. Bistånd i form av utökad norm kan beviljas en gång per kalenderår.

### **3.2 Minskning av normen**

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd kan kostnaderna enligt riksnormen beräknas till en lägre nivå om den enskilde har hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den. Riksnormen kan också beräknas till en lägre summa om den enskilde inte har kostnader för vissa poster som ingår i riksnormen eller dessa är lägre än riksnormen, t.ex. under vistelse i heldygnsvård.

#### **3.2.1 Särskilda skäl att beräkna ersättningen till en lägre nivå**

En av utgångspunkterna för socialtjänstlagen är egenansvar och för handläggningen av ekonomiskt bistånd innebär det bland annat att den enskilde är skyldig att medverka till att försöka lösa sin ekonomi så att hen inte längre är i behov av försörjningsstöd. Det innebär bland annat att den enskilde måste följa sin individuella arbetsplan och medverka till att försöka sänka sina kostnader, delta i arbetsmarknadsåtgärder, delta i SFI-undervisning, ta kontakter med läkare för eventuell sjukskrivning eller liknande. Om den enskilde inte medverkar kan biståndet efter individuell bedömning sättas ner eller avslås helt.

Ovanstående gäller, enligt domstolspraxis, inte deltagande i oavlönad praktik eller liknande som anordnas av kommunen och där ingen eller mycket liten ersättning över norm utgår. Det gäller dock för arbetssökarverksamhet och andra delar av socialtjänstens verksamheter riktade mot arbetslösa.

En förutsättning för att ersättningen ska kunna reduceras för att den enskilde inte deltagit i arbetsmarknadsåtgärder är att det finns en tydlig planering där åtgärden ingår. Bistånd kan inte reduceras för att den enskilde inte deltar i behandlingsinsatser.

Läs mer:

RÅ 1995 ref 92

RÅ 1995 ref 97

RÅ 1996 ref 70

### 3.3 Nödprövning och matnorm

Med nödprövning avses bara pengar till mat och prövningen görs om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation. Vid nödprövning bör den enskilde, i den mån det är möjligt, uppvisa aktuella kontoutdrag och kontoöversikter från de tre senaste månaderna. När bedömningen görs ska det även tas hänsyn till om det finns barn i hushållet. Barnens situation beaktas alltid särskilt. Prövning görs per dag och nödbistånd kan aldrig beviljas för mer än sju dagar då det inte är möjligt att bedöma eventuell nöd sju dagar fram i tiden, om behovet kvarstår får den enskilde göra en ny ansökan.

Upprepas behovet av nödprövning för samma hushåll bör man pröva om den enskilde behöver en annan insats för att hantera sin ekonomi. Om det finns barn i familjen kan upprepat behov av akut bistånd vara ett tecken på att man bör oroa sig för barnens hälsa och utveckling.

Matnorm omfattar medel till livsmedel enligt tabell. Matnorm kan utbetalas när rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 – 3 §§ SoL inte föreligger och för att t.ex. förebygga att en direkt nödsituation uppkommer. En prövning av rätten till bistånd enligt nämnda paragrafer ska alltid först genomföras. I följande fall kan matnorm beviljas:

- Till person som tillfälligt söker ekonomiskt bistånd men som under samma period haft och som därefter kommer att få inkomst som överstiger norm
- Person med självförvällad arbetslöshet. Bistånd enligt riksnorm beviljas inte under den tid då personen har/skulle ha haft karenstid i sin arbetslöshetsförsäkring. Endast matnorm utbetalas
- Person som vägrar ta anvisat arbete och därför inte heller får arbetslöshetsersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd
- Person som får bruttonorm men som saknar medel till nästa utbetalningstillfälle
- Tillfällig besökare som söker bistånd till hemresa och uppehälle.

### 3.4 Särskild beräkningsregel

Personer som har haft försörjningsstöd under sex månader i följd har kvalificerat sig för jobbstimulans enligt den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1b § SoL. Det innebär att 25 % av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd under 2 år. Ett avslag bryter kvalificeringsperioden och en ny period på sex månader börjar.

Den särskilda beräkningsregeln ger endast rätt att avräkna inkomster av anställning. Beräkningsregeln gäller inte för inkomster som träder istället för eller grundas på anställningsinkomster såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inkomst av kapital, näringsverksamhet eller ersättning i form av skadestånd omfattas inte heller. Den särskilda beräkningsregeln ska inte gälla hemmavarande barns

och hemmavarande skolbarns arbetsinkomster. Den gäller inte heller för partners inkomst utan är en individuell justering.

Syftet med jobbstimulansen är att den enskilde ska kunna öka sin konsumtion eller möjliggöra sparande. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller. Den enskilde behöver inte vara i behov av försörjningsstöd under hela 2 års perioden, om hen återkommer under perioden ska regeln gälla. Därför viktigt att utreda vid nybesök om den sökandes inkomst ska beräknas enligt den särskilda beräkningsregeln. Om den enskilde efter 2 år åter är i behov av försörjningsstöd ska behovet bedömas på vanligt sätt, utan hänsyn till regeln. Det innebär också att eventuella sparade medel ska användas för försörjningen innan ekonomiskt bistånd kan beviljas.

Läs mer

Handboken s. 119-120

## 4. Boende

Tak över huvudet ingår i en skälig levnadsnivå och bistånd beviljas för skäliga kostnader för boende enligt nedan.

### 4.1 Skälig bostadskostnad

Bistånd lämnas till skäliga bostadskostnader och socialtjänstens beslut ska alltid utgå från en individuell bedömning. Vid en bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till barns behov av utrymme även hos umgängesföräldrar under förutsättning att umgänge faktiskt sker. Nedanstående gäller oavsett om den enskilde hyr eller äger sitt boende.

Försäkringskassan utfärdar årligen normer för skäliga bostadskostnader vid beräkning av bostadsbidrag enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspiktiga, FKFS 2022:4. Normerna ger anvisning om vad som är genomsnittlig bostadskostnad och vad som anses vara den högsta godtagbara boendekostnaden för landets kommuner. Normerna finns i riktlinjens bilaga.

Som stöd för att avgöra om en bostadskostnad är skälig hänvisas i första hand till den genomsnittliga kostnaden per kvm<sup>2</sup> i kommunen. Enligt statistik från SCB var genomsnittskostnaden 103 kr/kvm<sup>2</sup> i Bollebygds kommun 2023, under året höjde Bollebo sina hyror med 4,25 %, vilket innebär att 2022 beräknas genomsnittskostnaden till 101 kr/kvm<sup>2</sup>. Detta ska ställas mot de normer som beräknas av Försäkringskassan vid bedömningen av om hyreskostnaden är skälig samt den genomsnittliga kostnaden för en hyresrätt i kommunen med hänsyn tagen till vad en låginkomsttagare generellt kan kosta på sig. Ersättning över högsta godtagbara kostnad ska som huvudregel endast beviljas under tre månader för att ge den enskilde möjlighet att byta bostad.

#### 4.1.1 Delegering hyreskostnader över högsta godtagbara kostnad

| Tid            | Delegat         |
|----------------|-----------------|
| 0-3 månader    | Handläggare     |
| 4-7 månader    | Enhetschef      |
| Över 8 månader | Socialt utskott |

#### 4.2 Byte av bostad

När det gäller frågan om byte till billigare bostad ska socialtjänsten ta hänsyn till den enskildes faktiska möjligheter att få en annan bostad samt beakta om det finns skäl som talar emot byte av bostad eller bostadsområde. Konsekvenser för berörda barn ska särskilt uppmärksammas.

Skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 3 månader som kan förlängas om den enskilde under denna tid påbörjat byte av bostaden. Beslut om att förlänga tiden fattas av enhetschef.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sina boendekostnader ska bistånd till hyran sättas ner till vad som bedöms vara skälig kostnad enligt Försäkringskassans sammanställning. Nedsättningen ska göras senast i samband med ansökan om bistånd för tredje månaden inom en fem månaders period.

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående bistandsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare, lägre hyran beviljas.

Uppmaning att byta bostad ska ses som ett myndighetsbeslut som går den enskilde emot och den enskilde ska informeras om möjligheten att överklaga beslutet.

#### 4.3 Hyreslägenhet

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden för en hyreslägenhet beaktas hyran inklusive uppvärmning och obligatoriska avgifter. Om lägenhet eller villa hyrs i andra hand godtas den kostnad som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen avtalat, under förutsättning att den är skälig.

Avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas inte. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställts under den period då den sökande har bistånd godtas inte. Kostnader för tillval godtas bara om den som söker inte kunnat styra tillvalet. Utgifter för parkeringsplats eller garage kan bara godtas om det är obligatoriska avgifter.

#### 4.4 Bostadsrätt eller villa

#### 4.4.1 Beräkning av bostadskostnad för egen fastighet

Vid fastställande av bostadskostnad för ägd villa beaktas eventuell tomträttsavgäld och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande. Den enskildes rätt till skattejämkning för räntekostnaden och tomträttsavgälden ska beaktas. I övrigt inräknas nödvändiga driftskostnader t.ex. kostnader för uppvärmning, vatten och avlopp och sophämtning. Kostnad för hemförsäkring ska inte ingå i beräkningen då den enskilde kan ansöka om bistånd till detta separat, se pt. 4.11.

Ekonomiskt bistånd till amortering av lån ska inte beviljas då det är att anse som en värdeökning av fastigheten. Om det efter en individuell prövning bedöms vara absolut nödvändigt att bevilja bistånd till amortering kan bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL beviljas efter att ansökan enligt 1 § har avslagits med hänvisning till att det bistånd till amortering inte ingår i skälig levnadsnivå. Enligt delegationsordningen fattas beslutet då av socialt utskott. Beslutet ska lämpligen förenas med återbetalningskrav enligt 9 kap. 2 § SoL och den enskilde ska uppmanas att sälja fastigheten om det inte är uppenbart oskäligt.

#### 4.4.2 Beräkning av boendekostnad för bostadsrätt

Vid beräkning av den faktiska kostnaden för en bostadsrättslägenhet beaktas månadsavgiften, uppvärmningskostnaden, och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande av lägenheten.

Gällande bistånd till amorteringar gäller samma som för villa, se ovanstående punkt.

#### 4.5 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flyttning, etc., samma regler som vid förstahandskontrakt. Grundregeln är att andrahandskontraktet ska vara godkänt av hyresvärden. Undantag kan förekomma och då måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende. Den enskilde ska vara folkbokförd på adressen som hen söker bistånd för.

Som huvudregel ska ett skriftligt avtal mellan den enskilde och förstahandshyresgästen alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Även lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd då den som hyr ut lägenheten inte får utredas. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

#### 4.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet, det kan till exempel röra sig om ett kvarboende vuxet barn eller en förälder. Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden beaktas hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren utan att vara

samboende. Beräkningen ska följa Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om bostadskostnader i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag som finns i Försäkringskassans författningssamling.

#### 4.7 Inneboende

Den kostnad som lägenhetsinnehavaren och den inneboende har avtalat godtas under förutsättning att den är skälig. De som lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren räknas inte som inneboende. Om bostaden delas på andra förutsättningar än som inneboende eller hushållsgemenskap ska den faktiska boendekostnaden delas på antalet boende.

#### 4.8 Andra boendeformer

För andra boendeformer, t.ex. husvagn, båt eller hotell, beräknas den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i vanligt boende, t.ex. dusch och tvättmaskin. För personer som saknar permanent bostad kan kostnader för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid ingå i den faktiska boendekostnaden, se pt. 7.11.

#### 4.9 Hemlösa

För personer som helt saknar boende och inte har några möjligheter att själva tillgodose sitt behov av tak över huvudet kan beviljas bistånd till tillfälligt boende. Som huvudregel beviljas skälig boendekostnad och den enskilde ska hänvisas till att själv ordna boendet. Om det är aktuellt med tillfälligt boende i mer än två månader fattas beslut om ersättning av enhetschef.

##### 4.9.1 Delegation tillfälligt boende

| Månad               | Delegat         |
|---------------------|-----------------|
| Månad 1             | Handläggare     |
| Månad 2-4           | Enhetschef      |
| Längre än 4 månader | Socialt utskott |

#### 4.10 Ungdom under 24 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen. Se pt. 8.8 för vidare hantering

#### 4.11 Hushållsel

Bistånd ska ges för faktiska kostnader för hushållsel mot uppvisande av faktura under förutsättning att kostnaderna bedöms vara skäliga. Det saknas generella beräkningar för förbrukning och kostnad för hushållsel, bland annat Konsumentverket uppger att det finns för dåligt underlag för att kunna göra en bedömning. Vägledning kan dock hämtas från Statistiska Centralbyrån (SCB). som beräknat att en genomsnittlig elförbrukning för en villa år 2019 var 20 000 kWh/år för en eluppvärmd villa och 5000 kWh/år för en villa

som värms på annat sätt än el. För en mindre lägenhet var genomsnittlig förbrukning 2000 kWh/år och för en större 5000 kWh/år. Om den enskilde har en förbrukning som överstiger den genomsnittliga bör handläggare undersöka vad som orsakar den högre förbrukningen och om något kan göras för minska den. Det ska också undersökas om den enskilde kan sänka sina kostnader genom att byta elavtal. Handläggare bör vara behjälplig med detta om den enskilde önskar.

#### **4.12 Hemförsäkring**

Faktiska kostnader för en bas- eller grundvariant av hemförsäkring som omfattar rätts-, ansvars-, överfalls- och egendomsskydd ska godtas om de är skäligen. Om den enskilde har möjlighet till en fördelaktig premie via fackförening ska detta väljas i första hand. Faktura på hemförsäkringen ska uppvisas innan bistånd beviljas. Om kostnaden bedöms vara orimligt hög ska den enskilde uppmanas att se över sin försäkring och handläggaren kan vara behjälplig i detta.

### **5. Försörjningsstöd vid vistelse på institution**

Avsnittet gäller inte för personer inskrivna hos Kriminalvården eller de som är inskrivna för rättspsykiatrisk vård. Riktlinjer för dessa grupper finns under pt. 8.9

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen omfattar normposterna fritid/lek, hygien, kläder/skor samt del av posten avseende kostnader för tidning, telefon etc. där även andra utgifter får anses ingå bl.a. brevpapper, vykort, porto, Internet. Vid beräkningen bör handläggare utgå från riksnormen minus matkostnaden. Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag. Extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden, liksom behov av extra klädutrustning.

Personer som beviljas heldygnsvård eller -behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras för kostnader den sökande inte har under vårdperioden, till exempel beviljas inte bistånd för mat om måltider ingår i boendet.

#### **5.1 Kostnader i samband med bostad**

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning och kan som huvudregel beviljas under förutsättning att behandlingen förväntas pågå i maximalt 6 månader. Om behandlingen beräknas pågå längre än så ska bistånd endast beviljas om det bedöms



finnas sådana särskilda omständigheter som gör att bostaden måste behållas. Beslut fattas då enligt nedan delegeringsordning. Om behandlingstiden beräknas bli 6 månader eller mer ska den enskilde uppmanas hyra ut sin bostad i andra hand, uppmaningen ska lämnas så snart som möjligt.

[Läs mer](#)

KamR i Göteborg, mål nr 1149-11, Bistånd till hyra under fängelsevistelse

### 5.1.1 Delegation boendekostnader under vistelse på institution

| Tid             | Delegat         |
|-----------------|-----------------|
| 0-6 månader     | Handläggare     |
| 7-10 månader    | Enhetschef      |
| Över 10 månader | Socialt utskott |

## 6. Utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte då huvudregeln är att den sökande ska vistas i kommunen som arbetssökande. Att den enskilde vistas utomlands innebär dock inte att ansökan kan avvisas utan en individuell prövning måste göras och bistånd kan komma att utgå med skälig summa om det bedöms vara absolut nödvändigt för den enskildes överlevnad.

I undantagsfall kan max en månads utlandsvistelse, som inte påverkar möjligheten till egen försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen kan godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker och krav bör ställas på att ansökan om försörjningsstöd skall lämnas personligen. Avdrag på inkomst, lön eller annan ersättning, till följd av utlandsvistelse, ska inte ersättas av försörjningsstöd.

[Läs mer](#)

Handboken s. 60

RÅ 1987 ref 174 Vistelsekommunens yttersta ansvar

## 7. Bistånd till livsföring i övrigt

Övrigt försörjningsstöd ska beräknas antingen till en schablon eller faktiska kostnader om det är rimligt men här saknas en övergripande norm.

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål som det är vanligt att man söker ekonomiskt bistånd för. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

### 7.1 Avgifter och kostnader

### **7.1.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa**

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den enskilde ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift. Om bevis på ansökan om reducerad avgift inte lämnas då den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd månad två ska biståndet minskas med den förmodade reduceringen.

### **7.1.2 Avgifter för kommunal service**

I samband med nyansökan om ekonomiskt bistånd ska klarläggas om den enskilde har kostnader för kommunal service eller för att söka ny bostad. Gällande kostnader för kommunal service ska den enskilde hänvisas till att anmäla sin förändrade inkomst för att på så sätt få avgiften justerad. De avgifter som handläggs inom socialförvaltningen, så som avgift för hemtjänst, funktionsnedsättning eller ersättning för placerade barn, kan justeras omedelbart efter ansökan och bistånd för dessa kostnader ska därför inte beviljas. För att undvika dubbelarbete är det lämpligt att handläggaren hjälper den enskilde att meddela sin ändrade inkomst.

För avgifter som handläggs av någon annan förvaltning kan ekonomiskt bistånd beviljas första ansökningsmånaden och den enskilde ska då uppmanas att kontakta aktuell förvaltning för att få avgiften justerad. I samband med ansökan andra månaden ska den enskilde uppvisa bevis på att hen har ansökt om justering av avgiften för att beviljas bistånd till avgiften. Om ansökan inte har gjorts ska bistånd till avgiften avslås. Om det finns behov kan handläggaren, efter samtycke från den enskilde, kontakta aktuell förvaltning för att få direkt hjälp med justering av avgiften.

Ekonomiskt bistånd för kostnader i samband med bostadsförmedling, exempelvis årsavgift för medlemskap på Boplats, ska beviljas om det bedöms vara rimligt och nödvändigt att den enskilde byter bostad. Bistånd beviljas med faktiska kostnader efter uppvisad faktura och det ska antecknas särskilt i personakten att bistånd för bostadsförmedling har beviljats. Om ingen faktura eller liknande bevis på kravet uppvisas ska bistånd inte beviljas.

### **7.1.3 Advokatkostnader**

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som sökanden ska stå för vid statlig rättshjälp om målet gäller t.ex. familjerättsliga ärenden.

Bistånd till advokatkostnader i samband med familjerättsliga frågor men som inte ersätts med hjälp av rättshjälp kan beviljas om det är nödvändigt med biträde av advokat för att

den enskilde ska uppnå eller bibehålla en skälig levnadsnivå. Bistånd i övrigt till advokatkostnader ska endast beviljas om det finns särskilda skäl och beslut fattas då av enhetschef.

[Läs mer](#)

Handboken s. 131-132

#### **7.1.4 Kostnader för äktenskapsskillnad och bodelning**

För personer som under en längre tid varit beroende av försörjningsstöd får avgift för att ansöka om äktenskapsskillnad anses ingå i skälig levnadsnivå. Då det förekommit våld i nära relation kan undantag från kravet på längre tids beroende av försörjningsstöd göras och bistånd till avgift för äktenskapsskillnad kan beviljas trots att personen inte tidigare har varit aktuell för försörjningsstöd.

[Läs mer](#)

RÅ 1989 not 120 Advokatkostnader i samband med bodelning

#### **7.1.5 Kostnader för identitetshandlingar**

Tillgång till en ID-handling ingår i skälig levnadsnivå och ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling. För att vara berättigad till bistånd ska ansökan göras innan ID-handling beställs och betalas.

[Läs mer](#)

KamR i Stockholm 2014-106 Bistånd till pass

#### **7.1.6 Avgift för ansökan om medborgarskap och uppehållstillstånd**

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte. Migrationsverkets avgifter för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd beviljas inte till personer som av Migrationsverket bedömts sakna asylskäl och humanitära skäl för uppehållstillstånd.

[Läs mer](#)

KamR i Stockholm mål nr 2004-1436 Ansökan om medborgarskap

KamR i Sundsvall 2017-1978 Ansökan om uppehållstillstånd, beviljande

KamR i Stockholm 1412-05 Ansökan om uppehållstillstånd, avslag

#### **7.2 Begravning**

Bistånd till begravningskostnader prövas enligt 4 kap. 1 § SoL och kan beviljas till dödsbo där tillgångar som täcker kostnaden saknas helt eller delvis. Biståndet ska möjliggöra en värdig begravning för den avlidne. Bistånd kan beviljas för till exempel begravningsakt,

sten, inskription, annons och mottagning mot inlämnat underlag. Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur begravning ska ordnas.

Som huvudregel ska bistånd till barns begravning inte beviljas då föräldrarnas försörjningsplikt omfattar även kostnader för begravning. Om föräldrar ansöker om bistånd till barns begravning är det därför föräldrarnas tillgångar som ska ligga till grund för bedömningen och om medel saknas kan bistånd beviljas på samma sätt som för vuxna.

Bistånd för begravningskostnad utgår med upp till 50 % av basbeloppet. Biståndet bör beviljas mot återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL, då medel kan inkomma i dödsboet i form av skatteåterbäring eller andra retroaktiva ersättningar.

### **7.2.1 Begravning utomlands**

Bistånd till kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring eller de anhöriga som får betala kostnaden för transport av den avlidna hem till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

Bistånd för begravning utomlands kan beviljas upp till 50 % av basbeloppet och bör beviljas mot återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st SoL. Bistånd kan även beviljas en person som avlidit i Sverige men anhöriga vill begrava den avlidne utomlands, dock gäller samma maximala ersättning och anhöriga får stå för resterande del av kostnaderna.

### **7.3 Bilinnehav**

Ekonomiskt bistånd för att köpa en bil eller underhålla befintlig bil beviljas inte. Bil ska ses som en lätt realiserbar tillgång och den enskilde ska uppmanas sälja bilen för att kunna tillgodogöra sig vinsten. Om vinsten beräknas bli liten eller obefintlig ska handläggaren bedöma om det är på grund av belåningsgrad eller för bilens skick. Om vinsten uteblir på grund av belåningsgraden krävs inte att den enskilde säljer bilen men bistånd ska inte beviljas till underhåll eller andra kostnader som uppstår på grund av bilinnehavet. Om vinsten beräknas utebli på grund av bilens skick ska det undersökas om det är möjligt att skrota bilen mot ersättning.

En individuell bedömning ska alltid göras och om det finns synnerliga skäl kan det vara skäligt för den enskilde att behålla en bil, synnerliga skäl kan exempelvis vara att den enskilde med läkarintyg styrker att det inte är möjligt för hen att använda sig av kollektivtrafik. I undantagsfall kan bistånd till underhåll beviljas under förutsättning att bilinnehavet bedöms vara absolut nödvändigt för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå.

Uppmaning att sälja en bil ska enligt praxis ses som ett myndighetsbeslut och den enskilde ska därför underrättas om beslutet och få information om hur beslutet kan överklagas.

Läs mer

RÅ 2007 ref. 7 Uppmaning att sälja bil var överklagbart

#### **7.4 Cykel**

Kostnad för cykel ingår i riksnormen i posten lek/fritid och beviljas i regel därför inte. Bistånd kan utgå till begagnad cykel samt ny hjälm för barn i familjer som under minst 10 månader har varit beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning, alternativt levt på en nivå som motsvarar försörjningsstödsnivån. Bistånd till cykel kan utgå under ett par tillfällen under grundskoletiden från och med höstterminen det år barnet fyller 9 år. Efter individuell bedömning kan bistånd beviljas en gång under gymnasiet. Bedömningen ska utgå från vad en låginkomsttagare normalt kan kosta på sig men maximalt med 3 % av basbeloppet.

#### **7.5 Internet**

Ekonomiskt bistånd för det billigaste möjliga internetabonnemang ska som huvudregel beviljas. Handläggaren undersöker vilket alternativ som är billigast och uppmanar den enskilde att byta internetabonnemang om den enskilde vid ansökningstillfället har en högre kostnad. Den högre kostnaden kan beviljas vid första ansökningstillfället och under eventuell uppsägningstid, dock max tre månader. För att kunna få bistånd till den högre kostnaden under uppsägningstiden ska den enskilde styrka att abonnemanget har uppsägningstid genom att uppvisa avtal med leverantören, om den enskilde inte har kvar sitt avtal kan hen begära att få en kopia av leverantören. Om den enskilde inte vill byta leverantör beviljas ersättning som motsvarar det billigaste alternativet från och med månad 2.

Bistånd för internetkostnader kan som mest utgå med 300 kr per månad om det inte finns särskilda skäl att beräkna biståndet till en högre nivå.

#### **7.6 Dator**

Ekonomiskt bistånd för inköp av dator utgår som huvudregel inte. Om ett hushåll helt saknar dator och smarttelefon som möjliggör kontakter med myndigheter och tillgång till internet kan det billigaste alternativet av dator och smarttelefon beviljas. För arbetssökande som är i behov av dator för att kunna ansöka om arbete hänvisas till Arbetsmarknadsenheten och Bollebygds bibliotek där det finns möjlighet att låna dator. Bistånd till inköp av dator kan beviljas i särskilda fall, exempelvis för personer som på grund av ålder eller sjukdom inte kan använda en telefon istället och som inte heller har möjlighet att ta sig till de offentliga utrymmena. Bistånd kan då beviljas om maximalt 5 % av basbeloppet.

Vid bedömningen av om bistånd till dator ska utgå ska barnens behov särskilt beaktas. I Bollebygds kommun får dock alla skolbarn en dator från och med årskurs 4 och deras behov är därmed uppfyllda. Att användandet av datorn begränsas genom utbildningsförvaltningens regler och den enskildas skolans egna bestämmelser ändrar inte bedömningen. Under förutsättning att hushållet har tillgång till internet i någon form innan dess kan behov generellt inte anses föreligga. En individuell prövning ska dock göras och om det bedöms finnas behov kan bistånd om upp till 5 % av basbeloppet beviljas.

### **7.7 Flyttkostnader**

Bistånd till flyttkostnader för flyttning inom eller utom kommunen kan beviljas om skälen till flyttning är rimliga och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Huvudprincipen är att flyttkostnader endast beviljas om sociala, ekonomiska eller medicinska skäl föreligger.

Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader kan, efter individuell bedömning, omfatta till exempel bensinkostnader eller hyra av bil och/eller släp inklusive försäkring upp till 5 % av basbeloppet. I de fall flytten innebär resekostnader för klienten och dennes familj ska sådan beviljas med billigaste färdssätt om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Bistånd kan beviljas upp till 3 % av basbeloppet om inte särskilda skäl föreligger, särskilda skäl kan vara lång resväg eller stor familj.

Om den enskilde på grund av sjukdom, ålder eller andra skäl inte klarar av att flytta på egen hand så kan bistånd omfatta skäliga kostnader för en flyttfirma. Måste flyttning ske med hjälp av flyttfirma ska anbud infordras från tre företag och det billigaste anbudet ska väljas. I anbudet bör försäkring ingå. Den enskilde är uppdragsgivare och ska redovisa faktura. Ansökan om bistånd till kostnader för redan verkställd flytt är att anse som ansökan om betalning av skuld och ska inte beviljas.

Om den enskilde flyttar mellan kommuner är vistelsekommunen, alltså utflyttningkommunen, ansvarig för att pröva ansökan om bistånd till flyttkostnad. Om den enskilde ansöker om bistånd först när flyttning ägt rum är det inflyttningkommunen som ska pröva ansökan.

Om den sökande endast beviljats ekonomiskt bistånd gäller att utflyttningkommunen ansvarar för försörjningsstödet under den första månaden efter flytten. Därefter får den sökande ansöka om fortsatt försörjningsstöd i inflyttningkommunen.

### **7.8 Glasögon eller kontaktlinser**

Ekonomiskt bistånd ges för skäliga kostnader för glasögon, om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. Nämnden bör godta skäliga kostnader för kontaktlinser, om linser är det enda alternativet och behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare.

Barn och skolungdomar får behovet av glasögon tillgodosett genom att Västra Götalandsregionen ger bidrag kostnaden för glasögon och kontaktlinser till barn till och med 19 år. I de fall barns behov av glasögon inte kan tillgodoses genom bidraget beviljas bistånd till skäliga kostnader.

Kostnad för bågar upp till 1,5 % av basbeloppet och kostnad för undersökning och glas kan beviljas. Endast om särskilda skäl föreligger och styrks i läkarintyg beviljas bistånd till kontaktlinser.

### **7.9 Hälso- och sjukvård**

Ekonomiskt bistånd ska ges för vårdavgiften under tid som den enskilde vårdats på sjukhus, det ska behandlas som fördyrade levnadskostnader som alltid är skäliga. Kopia av faktura på vårdavgiften ska lämnas in i samband med ansökan.

Bistånd ges för avgift vid läkarbesök och för läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Gällande läkemedel ska endast kostnader för av läkare föreskrivna läkemedel godkännas och den enskilde lämna in recept och kvitto eller annan handling som styrker att läkemedlet fått på recept och vad det har kostat. Kostnad för faktureringsavgift godkänns inte. Om det är möjligt bör läkemedel där kostnaden uppgår till mer än 2 % av basbeloppet tas på faktura, i dessa fall godkänns även faktureringsavgiften.

Den enskilde ansvarar för att ha ett högkostnadskort och registrera det vid varje läkarbesök och apoteksärende.

Kostnader för naprapatbehandling, upp till 7 behandlingar/år, kan beviljas om behandlingen är ordinerad av läkare och om behovet inte kan tillgodoses genom behandling som omfattas av högkostnadsskyddet.

Psyko-terapeutisk behandling ska i första hand ske genom regionens psykiatriska öppenvårdsmottagningar men kan beviljas vid akuta krisreaktioner som inte kan behandlas omedelbart genom regionen. Det ska stå klart att behovet är akut och styrkas med läkarintyg.

### **7.10 Hemutrustning**

När det föreligger ett långvarigt biståndsbehov och det finns synnerliga skäl kan bistånd till hemutrustning beviljas. I det fall biståndsbehovet bedöms vara kortvarigt beviljas enbart hemutrustning till det som är absolut nödvändigt för livsuppehållet. Nyanlända beviljas bistånd till hemutrustning trots att de inte tidigare har fått ekonomiskt bistånd av kommunen.

Helt hemutrustningsbidrag kan endast ges en gång per hushåll, om hemutrustningen förstörs förutsätts den enskilde ha hemförsäkring som då ska åtgärda behovet. Om

hemutrustning måste beviljas samma hushåll en andra gång fattas beslut av socialt utskott.

Ekonomiskt bistånd kan erhållas till hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera och avses kunna tillgodose behov av t.ex. matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. För att uppnå skälig levnadsnivå ska den enskilde ha möjlighet att möblera kök, sovrum och vardagsrum. Tillägg för byrå kan göras om förvaringsmöjligheterna i lägenheten inte är tillräckliga. Även radio och TV ingår i en hemutrustning.

#### *Hemutrustning – belopp*

| <b>Familjestorlek</b> | Hel hemutrustning<br>% av basbeloppet | Hemutrustning till<br>möblerad<br>bostad/inneboende, % av<br>basbeloppet |
|-----------------------|---------------------------------------|--|
| 1 vuxen               | 20                                    | 10   |
| 1 vuxen + 1 barn      | 30                                    | 15   |
| 1 vuxen + 2 barn      | 35                                    | 20   |
| 2 vuxna               | 25                                    | 10   |
| 2 vuxna + 1 barn      | 35                                    | 15   |
| 2 vuxna + 2 barn      | 40                                    | 20   |

Om sökande har fler än två barn kan 5 % av basbeloppet beviljas per barn, det vill säga för en familj med 2 vuxna och 3 barn kan totalt 45 % av basbeloppet beviljas.

Den som vill lämna en ansökan om bistånd till hemutrustning ska uppmanas att specificera vilka saker ansökan avser samt att lämna prisuppgifter. I fråga om komplettering eller då enstaka hemutrustningsföremål beviljas görs en skälighetsbedömning utifrån den enskildes uppgifter. För de vanligast förekommande kompletteringarna anges här maximal ersättning om det inte finns mycket starka individuella skäl att bevilja högre ersättning:

- Säng och sängutrustning 4,5 % av basbeloppet
- soffa 4,5 % av basbeloppet
- köksbord och stolar 3 % av basbeloppet
- TV 2 % av basbeloppet

Alla ovanstående belopp är maximala belopp och är inte bindande vid handläggning av rätten till bistånd. Om prövningen visar att bistånd till en högre summa än ovan är absolut nödvändigt ovan fattas beslut av enhetschef. Möjligheten att inköpa begagnade möbler ska alltid beaktas och de billigaste alternativen skall alltid väljas.



### **7.10.1 Underhåll eller reparation av hemutrustning**

Om det krävs för att den enskilde ska kunna behålla en skälig levnadsnivå kan bistånd för underhåll och reparation utgå. Kostnaden för underhåll och reparation får aldrig uppgå till en högre summa än vad som kan beviljas för nyanskaffning.

### **7.10.2 Ungdomar som flyttar hemifrån**

Ungdomar som flyttar hemifrån beviljas inte hemutrustning då egenansvaret innebär att man kan inreda sin bostad när man tar beslut om flyttning. Finns synnerligen starka individuella skäl kan bistånd beviljas, se pt. 8.8 för vägledning av särskilda skäl. Om bidrag för hemutrustning beviljas ungdomar kan en betydligt enklare standard godtas.

Läs mer

RÅ 1995 ref 80 Hemutrustning ungdom

### **7.11 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet**

Bidrag till kläder utöver norm kan beviljas för person som omedelbart behöver en grundutrustning. Exempel är vid placering för vård utom hemmet, sjukdom eller begravning. Det ska föreligga ett akut behov och biståndet till familjer/hushåll som uppbär löpande försörjningsstöd ska beviljas restriktivt eftersom kläder och skor ingår i normen. Beloppen är maximala belopp och lägre belopp kan beviljas

3 % av basbeloppet till barn

4 % av basbeloppet till ungdomar från 13 år och uppåt

5 % av basbeloppet till vuxna

### **7.12 Magasineringskostnader**

Bistånd till magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd om vederbörande inom 3 månader kommer att få en ny bostad. Biståndsbeslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet med magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om magasineringskostnaden överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag. Efter 3 månader ska bistånd till magasineringskostnader inte beviljas. I undantagsfall kan, om det finns starka sociala skäl, bistånd beviljas för ytterligare tid. Den ytterligare tiden är då utöver skälig levnadsnivå, ansökan enligt 4 kap. 1 § SoL ska därför avslås och bistånd kan sedan beviljas enligt 4 kap. 2 § SoL. Sådant beslut fattas av socialt utskott.

### **7.13 Rekreation**

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl exempelvis för en resa till anhörig eller i rehabiliterande syfte.

Mindre restriktiva bedömningar ska göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd minst ett år eller som under minst ett år levt på egna inkomster på försörjningsstödsnivå

och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Om barnet är aktuellt inom IFO:s enhet för barn och unga kan kunskap om barnet inhämtas därifrån för att underlätta bedömningen. Rimligheten i biståndsnivån ska prövas i varje enskilt fall.

Bistånd för barns skolresor, lägerverksamhet eller liknande beviljas mindre restriktivt och utan andra särskilda sociala skäl än familjens långvariga biståndsbehov. Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till.

Läs mer:

Handboken s. 132-133

Kammarrätten i Stockholm 2013-5156 Bistånd till resa för barnfamilj

RÅ 2006 not 174 – Ansökan om bistånd i form av resa till Kosovo

## **7.14 Resor**

### **7.14.1 Arbetsresor**

Arbetsresor avser resor till och från arbete, arbetsmarknadspolitiskt program eller annan aktivitet som avser arbetssökande eller studier som godkänts av socialtjänsten. Om resorna är enstaka, beviljas resor enligt det faktiska behovet. Om den sökande har aktivitet så ofta att ett månadskort är förmånligt ska detta beviljas med faktisk kostnad för relevant månadskort. I det fall aktiviteten är inom gångavstånd beviljas inga resor, ett riktmärke för gångavstånd är tre kilometer. Det ska alltid utredas om aktiviteten berättigar till reseersättning från Arbetsförmedlingen och om den ersätts av Arbetsförmedlingen ska endast egenavgiften beviljas. Om den enskilde har bil som används för resor trots att kollektivtrafik kan användas gäller samma summor som hade betalats ut om den enskilde utnyttjat kollektivtrafik.

Bistånd till arbetsresor med egen bil bör endast godtas då de allmänna kommunikationerna saknas, turtätheten är starkt begränsad, den sökande har oregelbundna arbetstider eller har en funktionsnedsättning eller en sjukdom där det styrks med läkarintyg att egen bil till arbetsresor är nödvändig. Om arbetsresorna kräver bil och det inte går att samåka kan krav ställas på arbets- eller bostadsbyte om biståndsbehovet inte är tillfälligt. Om den enskilde bedöms vara tvungen att utnyttja egen bil för arbetsresor ska endast drivmedelskostnaden beviljas, beräkningen görs då av avstånd, bilens förbrukning och snittkostnad för drivmedel aktuell månad. Om det finns mycket särskilda skäl kan ersättning enligt schablonen i 12 kap. 27 § inkomstskattelagen om **25 kr/mil beviljas**. Beslut fattas i så fall av enhetschef.

### **7.14.2 Övriga lokala resor**

Den som är sjukskriven eller som av annan anledning inte står till arbetsmarknadens förfogande kan beviljas lokala resor motsvarande max 400 kronor per månad för att undvika isolering. Om den enskilde är bosatt inom gångavstånd till Bollebygd centrum,

riktmärke 3km, ska bistånd till resor som huvudregel avslås då behovet kan tillgodoses på annat sätt. Månadskort beviljas endast i undantagsfall och bedömningen ska vara restriktiv och göras på individnivå, skäl att bevilja månadskort kan exempelvis vara att läkarbesök eller rehabilitering sker frekvent och återkommande och kräver resor med kollektivtrafik.

### **7.14.3 Resa till begravning**

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig. Som nära anhörig räknas maka, make, sammanboende, registrerad partner, barn, barnbarn, syskon, föräldrar, mor- och farföräldrar samt svärföräldrar. Övriga personer ingår inte i gruppen nära anhöriga och bistånd ska som huvudregel inte beviljas.

Som huvudregel ska inte heller bistånd för övernattnig lämnas då den enskilde i första hand ska hänvisas till övernattnig hos anhöriga alternativt resa tur och retur samma dag, om resvägen är mycket lång och andra anhöriga/bekanta saknas på orten kan bistånd för övernattnig under enkla förhållanden beviljas.

Bistånd som beviljas ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

### **7.14.4 Sjukresor och färdtjänst**

Bistånd kan utgå till kostnader för egenavgift för sjukresor. Vid resa med taxi krävs att läkaren intygar behovet av taxiresa för att bistånd skall utgå till den del som ej ersätts av regionen.

Om den enskilde har behov av färdtjänst kan bistånd till egenavgiften lämnas om kostnad och omfattning av resorna är skälig.

Läs mer:

Sjukresor: <http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Ersattning-for-sjukresor-i-vastra-Gotaland/>

### **7.14.5 Umgängesresor**

I de fall den sökande har umgänge med barn som bor på annan ort kan bistånd beviljas. För resor med egen bil räknas endast bensinkostnaden, d.v.s. den faktiska kostnaden utan hänsyn till merkostnader. Alternativt kan allmänna kommunikationer användas.

Det bör beaktas vad som framgår av eventuellt upprättat avtal om vårdnad, boende och umgänge där ansvaret för reskostnaden kan vara avtalad. I avtalet kan även framgå hur omfattande umgänget är och detta bör ligga till grund för beräkning av kostnader för uppehälle. Vid beräkning bör posterna livsmedel, fritid/lek och hygien i riksnormen medräknas. Beräkningen ska baseras på antal dagar som den vuxne har barnet hos sig.

### **7.14.6 Återföreningsresor**

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening mellan förälder och minderårigt barn utan vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften. Bistånd till hela resekostnaden ska inte beviljas.

### **7.14.7 Återvändningsresor**

Kostnad för återvändningsresor beviljas inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket och ska därför hänvisas dit.

## **7.15 Skulder**

### **7.15.1 Hyresskulder**

Bistånd till hyresskuld ska inte beviljas generellt men kan beviljas efter en individuell prövning.

Hyresvärdarna har enligt 12 kap. jordabalken en lagstadgad skyldighet att meddela uppsägning av hyreskontrakt till socialnämnden och avsikten med detta är att socialtjänsten tidigt ska kunna undersöka om det finns behov av stöd och insatser. Att socialtjänsten agerar snabbt är särskilt viktigt om det finns barn i en familj där en hyresskuld uppstått och i biståndsbedömningen ska särskild hänsyn tas till barnens situation och socialtjänsten ska aktivt verka för att undvika avhysning av barnfamiljer. Faktorer som ska vägas in i bedömningen av bistånd till hyresskulder är läget på bostadsmarknaden och den enskildes möjligheter att få ett annat boende. Även tidigare beviljade bistånd för hyresskulder ska vägas in i bedömningen.

Om hyresskuld uppstår för en enskild som har bostadssocialt kontrakt genom Bollebygds kommun ska bistånd till hyresskuld aldrig beviljas då kommunen själv är fordringsägare. Den enskilde ska istället få hjälp att göra upp en betalningsplan för att själv betala av skulden. Som huvudregel ska uppkommen skuld betalas inom 6 månader.

Betalningsplanen ska godkännas av enhetschef.

Om det bedöms finnas skäl för det kan förslag att bevilja bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL lämnas till socialt utskott, i motiveringen av varför bistånd inte kan lämnas enligt 1 § ska då anges att kommunen är hyresvärd och bistånd har redan tidigare beviljats för kostnaden, alternativt att den enskilde haft tillräckliga medel för betalningen.

### **7.15.2 Övriga skulder**

Bistånd till skulder utgår endast i undantagsfall och efter noggrann prövning. För att bistånd till skuld skall lämnas gäller att betalning av skulden har avgörande betydelse för den sökandes fortsatta livsföring och att den på ett avsevärt sätt skulle försvåras om inte skulden betalas. För att bistånd till skulder ska beviljas bör betalning av skulden ha en förebyggande karaktär, till exempel bedömas vara nödvändig för att målet med andra insatser ska uppnås. Bistånd till betalning av skulder ska ske mycket restriktivt och bistånd till privata skulder beviljas inte.

[Läs mer](#)

RÅ 1992 ref 16 Skuldsanering

### 7.15.3 Delegering bistånd för betalning av skuld

| Belopp                       | Delegat         |
|------------------------------|-----------------|
| Upp till 50 % av basbeloppet | Enhetschef      |
| Över 50 % av basbeloppet     | Socialt utskott |

### 7.16 Spädbarnsutrustning

Den som under minst 10 månader har haft försörjningsstöd eller inkomst i nivå med försörjningsstöd kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att tillgodose barnets behov t ex genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhörig. Bistånd till utrustning beviljas med max 10 % av basbeloppet, för tvillingar beviljas max 15 % av basbeloppet. Spädbarnsutrustning avser enbart utrustning som är nödvändig för ett spädbarn, efter en tid kan det finnas anledning att bevilja bidrag för kompletterande utrustning så som barnstol eller liknande. En ansökan om sådan utrustning ska då behandlas som en ansökan om kompletterande hemutrustning.

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med ett barns födelse t.ex.

- grunduppsättning kläder
- säng med sängkläder och andra tillbehör,
- skötbädd med tillbehör,
- bärsele,
- bilbarnstol,
- barnvagn med tillbehör
- utrustning för bad.

### 7.17 Tandvård

Årliga kontroller hos tandläkaren ska beviljas för personer som har haft, eller beräknas ha, ekonomiskt bistånd i minst ett års tid då det ingår i skälig levnadsnivå att ha möjlighet att gå till tandläkare. Samma sak gäller för personer som har egna inkomster som inte överstiger riksnormen.

Vissa målgrupper har rätt till tandvård genom regionen till samma pris som sjukvård inom ramen för högkostnadsskyddet. Detta gäller äldre i särskilda boenden, vissa personer som omfattas av LSS, samt personer som får hemsjukvård eller som bor hemma och har stort behov av vård, omsorg och service. Socialtjänsten ansvarar för att hjälpa den enskilde att ansöka om särskilt tandvårdsstöd och utfärdar intyg om vårdbehovet. Handläggare hanterar sedan ärendet enligt gällande rutin.

[Läs mer](#)

## Regler för särskilt tandvårdsstöd i Västra Götaland 2021

### 7.17.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ett ofrånkomligt behov av tandvård vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart och får utföras utan kostnadsförslag om detta inte kan inväntas. Det ska framgå av tandvårdsräkningen att behovet av behandling var akut. Bistånd för akut tandvård kan beviljas den som är beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning och har varit det under de senaste två månaderna samt inte förväntas bli självförsörjande inom den närmsta månaden. Akut tandvård ersätts med faktiska kostnader.

### 7.17.2 Icke-akut tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd kan även annan tandvård än akut och årlig kontroll beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta.

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst 1 år har haft, eller bedöms komma att ha, försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnaden för eventuella uteblivna besök. Kvitto ska alltid uppvisas för att utgiften ska kunna styrkas.

Följande skall beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med
- Folktandvårdens prislista ska vara vägledande för de åtgärder som debiteras
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på Försäkringskassans förteckning
- Kostnadsförslag ska lämnas in och innefatta en kopia på eventuellt beslut om förhandsprövning av Försäkringskassan
- Oberoende tandläkare ska konsulteras vid ansökan om tandvård som beräknas bli dyrare än ett basbelopp. Socialtjänsten betalar kostnaden för denna undersökning.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig regionens terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnaden kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad den sökande själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och av beslutet ska framgå att ny prövning av behovet görs varje månad. Tandvård som inte var akut och som utförts före ansökan om ekonomiskt bistånd ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

### 7.17.3 Delegering beslut om bistånd för tandvård

| Belopp                       | Delegat         |
|------------------------------|-----------------|
| Upp till 25 % av basbeloppet | Handläggare     |
| Upp till 50 % av basbeloppet | Enhetschef      |
| Mer än 50 % av basbeloppet   | Socialt utskott |

Läs mer

RÅ 1989 ref 24 I-II Tandvårdskostnader

RÅ 2007 not 184 Bistånd till tandvårdskostnader till implantat och partiell protes

### 7.18 Inköp av telefon

Inköp av mobiltelefon är något som den enskilde i normalfallet ska spara ihop till över tid, inom ramen för riksnormen. Vid särskilda behov kan hushåll efter individuell bedömning beviljas specifikt bistånd för inköp av mobiltelefon eller för start av nytt telefonabonnemang. Skäl att bevilja extra bistånd för detta kan till exempel vara ett aktuellt behov av kontakter med sjukhus eller anhöriga, risk för social isolering eller att trygghetslarm ska installeras. Inköp av en mobiltelefon per familj ska även beviljas till familjer som kommer till kommunen som kvotflyktingar då de inte har haft möjlighet att spara över tid och saknar tillgångar sedan tidigare. Bistånd utgår med maximalt 3 % av basbeloppet.

Bistånd till fast teleinstallation beviljas endast av sociala eller medicinska skäl då behovet kan styrkas med läkarintyg och/eller till personer som p.g.a. ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda mobiltelefon

### 7.19 TV

Möjligheten att ha en TV räknas som skälig levnadsnivå och bistånd kan beviljas om den enskilde saknar TV eller om TV:n går sönder. Om den enskilde har haft en egen TV som gått sönder kan bistånd till reparation istället beviljas om kostnaden inte överstiger kostnaden för nyinköp. Bistånd ska som huvudregel beviljas för en redan konstaterad kostnad men kan beviljas i förskott, bistånd för inköp/reparation av TV utgår med maximalt 2 % av basbeloppet. Om det finns starka skäl att anta att den enskilde kommer

att komma ut i egen försörjning inom de närmsta två månaderna kan det vara aktuellt att den enskilde köper en TV på avbetalning. Socialtjänstens totala kostnad för biståndet till detta får dock som mest uppgå till 2,5 % av basbeloppet.

### **7.20 Vitvaror**

Bistånd till diskmaskin kan beviljas om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis merkostnadsersättning, hjälp i hemmet eller på annat sätt.

Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, ex genom merkostnadsersättning eller hjälp i hemmet, kan bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas om klienten har:

- Medicinska skäl till att tvätta mycket oftare än normalt.
- Fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.

Behovet ska styrkas med läkarintyg, om det saknas läkarintyg som styrker behovet får bistånd inte beviljas.



## 8. Särskilda grupper av sökande

### 8.1 Personer med egna medel

I att försörjningsstöd ska ses som samhällets yttersta skyddsnät ligger att personer som har egna medel inte kan beviljas försörjningsstöd då de har andra möjligheter att täcka sina behov. Det innebär att enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd inte kan spara pengar, regeln gäller utan undantag för personer som ansöker om försörjningsstöd för första gången. För personer som löpande ansöker om försörjningsstöd gäller att de kan spara en mindre summa under förutsättning att den summan är ägnad åt sådana kostnader som ska täckas av försörjningsstödet, till exempel inköp av vinterkläder. Frågan har prövats av domstol vid flera tillfällen och domstolen är mycket restriktiv med att tillåta att sparade medel inte medräknas som inkomst vid beräkningen av behovet av försörjningsstöd. Generellt har sparande under 10 000 kr accepterats om det ska gå till oförutsedda utgifter som ska täckas av försörjningsstöd eller är ett allmänt sparande för oförutsedda utgifter, sparande till sådant som inte ska täckas av försörjningsstöd har dock inte accepterats. Det följer då också att den enskilde inte kan beviljas försörjningsstöd för exempelvis vinterkläder om hen har uppgett att sparandet är till för att kunna införskaffa vinterkläder. Högsta Förvaltningsdomstolen har vidare uttalat att för personer som under en längre tid är beroende av försörjningsstöd är det lämpligt att rulla över ett eventuellt överskott från föregående månad då behovet prövas. På så sätt kommer sparade medel aldrig att uppstå då överskottet rullas över till nästkommande månad.

Innan försörjningsstöd kan beviljas ska handläggare säkerställa att det inte finns sparade medel som kan användas till försörjningen. För personer som återkommer med ansökningar om ekonomiskt bistånd ska en kontroll av kontoinnehav göras varje månad för att säkerställa att det inte finns sparade medel som ska överrullas. Som huvudregel ska kontrollen ske för hela hushållet, barnperspektivet måste dock beaktas och för barn med egna bankkonton bör det vara tillräcklig att begära in kontoutdrag var fjärde månad. Barns kontoutdrag kan dock begäras in oftare om det bedöms finnas skäl för det, det är en individuell bedömning som görs av handläggaren i den enskilda ärendet. Då barns kontoutdrag begärs in ska beräkning ta hänsyn till barns möjlighet att räkna av en viss summa, se pt. 8.5.

Om en kontroll visar att det finns sparade medel ska den enskilde ges tillfälle att förklara syftet och en bedömning ska göras om medlen kan avräknas. Bedömningen ska dokumenteras i Lifecare med rubriken "Sparade medel".

#### Läs mer

KamR i Jönköping 2535-17 Sparande som inte kan medges

RÅ 1994 ref. 50 Avräkning av överskott

RÅ 1997 ref. 2 Användande av egna medel

KamR i Stockholm 6614-6616-14 Sparande som kan medges

## 8.2 Personer med realiserbara tillgångar - bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt, d.v.s. vara i högst 3 månader, eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Om det kan förväntas bli ett överskott av försäljningen ska krav ställas på försäljning, den enskilde ska då få skäligt rådrum för att ordna med försäljning. Då den enskilde ansöker om bistånd för tredje månaden under en femmånaders period ska bevis på påbörjad försäljningsprocess uppvisas. Senast månad 6 förväntas bostaden vara såld, om försäljning inte har skett kan bistånd endast beviljas om det finns särskilda skäl. Beslut fattas då av enhetschef IFO.

Uppmaning att sälja bostad ska enligt praxis kring uppmaning att sälja bil ses som ett myndighetsbeslut och den enskilde ska därför underrättas om beslutet och få information om hur beslutet kan överklagas.

Den enskilde ska också uppmanas att byta bostad om boendekostnaden överstiger högsta godtagbara kostnad. Hanteringen sker då enligt pt. 4.2.

[Läs mer](#)

RÅ 2007 ref. 7 Uppmaning att sälja bil var överklagbart beslut

### 8.2.1 Delegering bistånd trots realiserbara tillgångar

| Tid                | Delegat         |
|--------------------|-----------------|
| Upp till 3 månader | Handläggare     |
| 4-6 månader        | Enhetschef      |
| Över 6 månader     | Socialt utskott |

## 8.3 Arbetslösa

Hel- eller deltidsarbetslösa personer ska stå till arbetsmarknadens förfogande och vara inskrivna på Arbetsförmedlingen. Som huvudregel ska en arbetslösa försörja sig genom socialförsäkringsförmåner som arbetslöshetsersättning och det är först då det är styrkt att behovet inte kan täckas av sådan ersättning som ekonomiskt bistånd kan beviljas. Innan bistånd kan beviljas ska den enskilde styrka att hen är inskriven hos Arbetsförmedlingen och uppvisa den handlingsplan som upprättats hos Arbetsförmedlingen. Om en handlingsplan ännu inte upprättats ska den enskilde ange när sådan planering kommer att ske. Handläggaren ansvarar sedan för att, efter samtycke från den enskilde, initiera ett möte samverkansmöte med Arbetsförmedlingen.

För personer som är frivilligt arbetslösa, det vill säga de som själva har avslutat sin anställning, gäller att de inte har rätt till ekonomiskt bistånd under de första 9 veckorna då de inte heller har rätt till arbetslöshetsersättning eftersom de förutsätts ha planerat sin ekonomi innan de avslutat sin anställning. För personer vars anställning har avslutats med

ett avgångsvederlag gäller att de inte har rätt till ekonomiskt bistånd under den tid avgångsvederlaget är tänkt att täcka. För de som är frivilligt arbetslösa och de som har fått avgångsvederlag finns det skäl att beräkna tidigare månaders inkomster för att se om ett överskott har uppstått som medför att de borde ha kunnat täcka sina behov för ansökt genom att ha planerat sin ekonomi. Om beräkningen visar att de borde ha haft ett överskott ska endast matnorm beviljas, avslag på denna grund kan dock som mest göras i två månader.

Då en arbetslös person ansöker om ekonomiskt bistånd ska en planering för återgång i arbete eller sysselsättning göras, planeringen ska inledas vid första ansökningstillfället. Vid första ansökningstillfället ska remiss till arbetsmarknadsenheten (AME) skickas. Som ett led i planeringen ska det ingå att undersöka vilket stöd den enskilde behöver för att komma ut i arbete eller sysselsättning. Planeringen ska innehålla tider för uppföljning enligt rutiner för handläggningen och en tidsgräns för när krav på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande insats ska ställas enligt 4 kap. 4 § SoL. Innan ett krav på deltagande i praktik eller kompetenshöjande insats ställs ska handläggare samråda med Arbetsförmedlingen för att undvika att insatser krockar eller motverkar varandra.

Uppföljning ska göras regelbundet och dokumenteras i personakten.

#### Läs mer

Handboken s. 70-71, 139-143

RÅ 1995 ref. 97 Arbetslöshetsbistånd

RÅ84 2:92 Stå till arbetsmarknadens förfogande

RÅ 1998 ref. 24 Stå till arbetsmarknadens förfogande

RÅ 1991 not. 326 Stå till arbetsmarknadens förfogande - discjockey

## **8.4 Personer som inte står till arbetsmarknadens förfogande**

### **8.4.1 På grund av sjukdom**

Som huvudregel gäller att man är sjukskriven från ordinärt arbete men inte från all form av sysselsättning. Om det bedöms vara lämpligt ska remiss till kommunens rehabiliterande insatser skickas då sjukintyg lämnas in.

För personer som är sjukskrivna men saknar rätt till sjukpenning ska det särskilt övervägas om ett förfarande för att ansöka om sjukersättning ska inledas. Som huvudregel ska sådant förfarande alltid inledas om klienten är sjukskriven då det innebär att läkare redan har gjort bedömningen att aktuell person har en nedsatt arbetsförmåga. Att den enskilde inte är sjukskriven är dock inget hinder mot att inleda en arbetsförmågebedömning.

Om det bedöms vara lämpligt att ansöka om sjukersättning och den enskilde själv vill det ska arbetet inledas utan dröjsmål genom att handläggare initierar socialtjänstens del av arbetsförmågebedömning. Om den enskilde inte medverkar kan det ekonomiska biståndet sättas ner på grund av bristande samarbete. Dröjsmål hos vårdcentral som den

enskilde kan styrka antingen genom att handläggare ges fullmakt att ta kontakt med vårdcentral eller genom skriftligt svar från vårdcentral ska inte läggas den enskilde till last. Då ansökan om sjukersättning har gjorts ska ekonomiskt bistånd beviljas mot återkrav.

Läs mer:

Handboken s. 144-146

### **8.4.2 På grund av funktionsnedsättning**

För personer med funktionsnedsättning som bedöms ha en varaktigt nedsatt arbetsförmåga och är i behov av ekonomiskt bistånd ska ett förfarande om aktivitetsersättning inledas. För detta gäller samma förfarande som för sjukersättning.

### **8.5 Barn och ungdomars egna medel och inkomster**

Barn är aldrig underhållsskyldiga gentemot sina föräldrar vilket påverkar vilken hänsyn som ska tas till underårigas inkomster när rätten till bistånd prövas. Ett barn som bor hemma och som föräldrarna har försörjningsplikt får ha sparade medel upp till 15 % av prisbasbeloppet innan medlen ska räknas med i hushållets tillgångar. Om föräldrarna inte kan förfoga över barnets sparade medel ska de dock inte räknas med eftersom det inte är en realiserbar tillgång.

För att ge tonåringar i familjer med försörjningsstöd möjlighet att leva som andra jämnåriga finns specialregler angående deras arbetsinkomster. Enligt 4 kap. 1a § SoL får de tjäna upp till ett prisbasbelopp per år innan det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd. När den unges inkomster ska medräknas ska de endast avräknas från den del av biståndet som motsvarar den unges del av biståndet, där inräknas även den unges del av boendekostnaden. Denna uträkning bör ske på samma sätt som uträkningen för inneboende.

Läs mer:

Handboken s. 150-151

### **8.6 Företagare eller personer med fria yrken**

För att få uppgifter om företagares inkomster bör den enskilde ta kontakt med Skatteverket som kan lämna uppgifter om momsredovisning och omsättning. Företagare är skyldiga att redovisa företagets inkomster för momsredovisning och den enskilde kan därför vända sig dit för att få ut uppgifter om sitt företag. Med hänvisning till egenansvaret ska den enskilde själv hämta in nödvändiga handlingar men i undantagsfall kan det finnas anledningar för socialtjänsten att hjälpa till att hämta in uppgifter. Om uppgifter ska hämtas från Skatteverket krävs en fullmakt från den enskilde. Om den enskilde inte vill lämna en fullmakt och inte heller själv lämnar in uppgifterna ska ansökan om ekonomiskt bistånd avslås då det inte är klarlagt om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fall en realiserbar tillgång och den enskilde ska uppmanas sälja företaget för att få medel till sin försörjning. Efter bevis om försäljningsprocessen inletts kan bistånd mot återkrav beviljas tills försäljningen är klar. Handläggare kan bevilja bistånd mot återkrav under en period om maximalt 3 månader, om behovet av bistånd kvarstår även efter denna tid kan enhetschef i undantagsfall bevilja bistånd upp till 5 månader. Om företaget inte har sålts efter fem månader ska ekonomiskt bistånd nekas.

I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avveckla firman och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. En avveckling innebär att företagaren:

- säger upp momsregistrering
- avregistrerar företaget hos Bolagsverket
- avvecklar lokaler och inventarier

Matnorm kan efter en noggrann individuell prövning utbetalas i väntan på att en avveckling av företaget ska kunna ske.

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta en F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

[Läs mer](#)

Handboken s. 150

RÅ 2000 ref 37 Företagare

### 8.6.1 Delegering bistånd trots ej sålt/avvecklat företag

| Tid                       | Delegat     |
|---------------------------|-------------|
| <b>Upp till 3 månader</b> | Handläggare |
| <b>4-5 månader</b>        | Enhetschef  |

### 8.7 Hemmaboende ungdomar

Föräldrar har underhållsskyldighet gentemot sina barn enligt 7 kap föräldrabalken (FB). Enligt 7 kap. 1 § FB upphör underhållsskyldigheten då barnet fyllt 18 år eller vid den tidpunkt då barnet slutar gymnasiet, dock senast när den unge fyller 21 år. När föräldrarna är underhållsskyldiga är det föräldrarna som ska söka bistånd och en ansökan om ekonomiskt bistånd från barnet ska avslås då behovet kan tillgodoses på annat sätt. Studerande i gymnasieskola, även över 18 år, som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid prövning av försörjningsstöd.

Ungdomar som bor i föräldrahemmet, men där föräldrar inte har någon underhållsskyldighet, räknas som ensamstående i normen "personliga kostnader" i försörjningsstödet och tillägg görs för gemensamma hushållskostnader dividerat med antalet hushållsmedlemmar.

Ett hemmavarande vuxet barn, över 24 år, som erhåller försörjningsstöd bör ges möjlighet att betala sin del av bostadskostnaden endast då föräldrarna har högre bostadskostnader än de annars skulle ha haft om barnet inte var hemmaboende, t.ex. då de behållit en större bostad än de i annat fall behövde, eller skulle ha varit berättigade till bostadsbidrag om ungdomen varit bosatt utanför hemmet. Bostadskostnaden ska då beräknas enligt pt 4.6 om hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren.

Ungdomar under 24 år beviljas inte bistånd till bostadskostnad om de bor i föräldrahemmet. De beviljas bostadskostnad endast om föräldern kan styrka att kostnaden ökat då ungdomen fyllt 18 år, t.ex. vid sänkt bostadsbidrag när ungdomen slutat studera på gymnasial nivå. Bistånd till bostadskostnad kan då beviljas med summa motsvarande det sänkta bostadsbidraget.

Om ett vuxet barn har flyttat hemifrån och efter en period av minst sex månader återvänt till föräldrahemmet kan bistånd till boendekostnad beviljas under förutsättning att föräldrarna nödgas behålla en större bostad till följd av att barnet återvänt till föräldrahemmet. För att bistånd ska beviljas krävs dock att föräldrarna aktivt försökt byta till en mindre bostad under tiden barnet bott utanför föräldrahemmet. I annat fall kan fördyrade levnadskostnader inte anses ha uppstått.

### **8.8 Ungdomar som flyttat hemifrån**

Ungdomar som har flyttat hemifrån ska som huvudregel kunna stå för sina kostnader under de första sex månaderna innan de är berättigade till försörjningsstöd på grund av att varje individ ansvarar för att planera sin ekonomi så att man inte är i behov av försörjningsstöd. En person som flyttar från föräldrahemmet utan att kunna stå för de kostnader som uppkommer har inte tillräckligt planerat sin ekonomi och ska som huvudregel återgå till den tidigare boendelösningen. I undantagsfall kan dock bistånd till boende beviljas till ungdomar även under de första sex månaderna, detta gäller då det finns starka sociala skäl för flytten. För att sådana starka sociala skäl ska anses föreligga gäller som huvudregel att ungdomen har haft kontakt med socialtjänsten redan innan flytten. En noggrann bedömning ska göras där särskild vikt ska läggas vid hedersförtryck, våld i hemmet, orimligt begränsande kontrollbeteende och liknande faktorer. Försörjningsstöd kan som huvudregel inte beviljas till ett barn där föräldrarnas försörjningsplikt enligt 7 kap 1 § FB inte har upphört, undantag kan göras för ungdomar som bedöms ha starka sociala skäl för att flytta till eget boende.

### **8.9 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.**

För personer inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställighetstiden. Som huvudregel gäller detta även för kostnader i samband med permission då personen fortfarande är intagen i kriminalvården.

Den som avtjänar ett fängelsestraff har som huvudregel inte rätt till försörjningsstöd avseende bostadskostnader. Häktade personer och personer som avtjänar en faktisk strafftid på sex månader eller mindre kan dock beviljas bostadskostnaden om de annars riskerar att bli bostadslösa. Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Bistånd till hyra kan inte lämnas längre än sex månader men kan omfatta hyresskulder om det krävs för att den enskilde inte ska vräkas från bostaden. I samband med första ansökningstillfället ska den enskilde uppmanas att hyra ut sin bostad under tiden straffet avtjänas.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos Kriminalvården och ansökan ska därför avslås.

I samband med avslutande av fängelsestraff ligger ansvaret för bistånd enligt socialtjänstlagen på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. Det gäller även om den enskilde inte har någon bostad i den aktuella kommunen. En rimlig övergångsperiod är ca 1 månad och därefter ska ansvaret övergå på vistelsekommunen.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar men bör beviljas bistånd till boendekostnader.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har på samma villkor som personer inskrivna för annan sjukhusvård rätt till ekonomiskt bistånd. Däremot ligger betalningsansvaret för behandlingsinsatser, ex. boende på behandlingshem på regionen då personen får behandlingen baserat på den vård som redan ges.

#### Läs mer

Handboken s. 56-57, 111

RÅ83 2:79 Bistånd till hyra under fängelsevistelse

KamR i Göteborg 7855-05 Bistånd till boende under pågående permission enligt LPT

### **8.10 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll s.k. fotboja**

Det finns två kategorier av intensivövervakning med elektronisk kontroll och rätten till ekonomiskt bistånd skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

- Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämförs med person aktuell inom frivården, och har exempelvis rätt att fortsätta få eventuell pension eller sjukpenning, men inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen under verkställighet med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter beviljas inte eftersom dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.
- Personer som avtjänar fängelsestraff i minst två år kan som ett led i förberedelserna för frigivning ansöka om verkställighet utanför anstalt med fotboja i slutet av verkställigheten s.k. IÖV:s utluss. Personen är då fortfarande inskriven på anstalt och har ingen rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning.

### **8.11 Personer 65 år och äldre**

Personer som är 65 år och äldre som saknar rätt till ålderspension och ansöker om ekonomiskt bistånd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället. Klienten ska samma månad som ansökan om ekonomiskt bistånd görs uppmanas att ansöka om äldreförsörjningsstöd och ska senast vid följande ansökan uppvisa bevis på inlämnad ansökan. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos Pensionsmyndigheten ska begäran om återbetalning ställas till Pensionsmyndigheten enligt 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken. Om den enskilde inte ansöker om äldreförsörjningsstöd ska ansökan om ekonomiskt bistånd behandlas som att den enskilde inte medverkar till sin försörjning, se pt. 3.2.1 för vidare hantering.

Läs mer:

Handboken s. 56

### **8.12 Studerande**

#### **8.12.1 Studerande över 20 år**

Huvudregeln är att vuxna över 20 år som studerar på grundskole- eller gymnasienivå eller på folkhögskola och personer som studerar på högskolenivå inte är berättigade till försörjningsstöd då försörjningen ska tryggas genom studiemedel och behovet kan därför tillgodoses på annat sätt. Om en studerande inte ansöker om såväl bidrag som lån har hen inte tagit sitt egenansvar för att trygga sin försörjning och ekonomiskt bistånd kan därför inte beviljas. Om en studerande inte vill ansöka om maximalt belopp studiemedel, det vill säga bidrag, lån och eventuella tilläggs lån, ska hen informeras om att hen inte är berättigad till ekonomiskt bistånd under tid som hen studerar. Undantag görs för akuta nödsituationer då matnorm ska beviljas, matnorm ska som mest beviljas under två veckors tid för att ge klienten skäligen råd om att ansöka om kompletterande



studiemedel. För att ytterligare bistånd ska kunna beviljas ska klienten kunna uppvisa bevis på att ansökan om kompletterande studiemedel har gjorts.

Även för studerande som får maximal summa studiemedel kan behov av ekonomiskt bistånd uppstå, bistånd kan då endast beviljas om det är en akut nödsituation. Detta gäller enligt praxis från Högsta Förvaltningsdomstolen även om det finns barn i familjen. Om klienten vid upprepade tillfällen hamnar i en akut nödsituation ska en bedömning av klientens möjligheter att få arbete om studierna avbryts göras. Endast om studierna bedöms vara en förutsättning för framtida arbete kan bistånd beviljas, i annat fall ska klienten uppmanas att avbryta studierna så snart kurs/termin avslutas för att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Det är här viktigt att notera att prövningen av möjligheten att få arbete ska ske mot hela arbetsmarknaden, inte mot det arbete som klienten utbildar sig. Om den enskilde uppmanas avbryta sina studier kan ekonomiskt bistånd beviljas under den tid det tar att avbryta utbildningen, maximalt 4 månader.

Vuxna studerande som läser svenska för invandrare ska som huvudregel stå till arbetsmarknadens förfogande på deltid och är då berättigade till försörjningsstöd för att kunna bedriva sina studier. För denna grupp saknas möjlighet att få behovet täckt genom studiemedel och det är inte lämpligt att kräva att heltidsarbete bedrivs vid sidan av studierna. Däremot bedömer Socialstyrelsen att deltidsarbete kan utföras jämte studierna och den enskilde ska därför vara aktivt arbetssökande på deltid för att vara berättigad till försörjningsstöd.

### **8.12.2 Studerande under 20 år**

Unga som studerar på grundskole- eller gymnasienivå eller folkhögskola kan endast få studiebidrag om 1250 kr och ligger därmed under norm. Denna grupp studerande ska normalt försörjas av sina föräldrar enligt föräldrabalken och bistånd ska därför inte beviljas. Unga utan föräldrar kan beviljas bistånd efter särskild prövning, om bistånd beviljas ska även bistånd till kurslitteratur beviljas (se även 5.13.1).

### **8.12.3 Studerande under ferier**

En av socialtjänstlagens utgångspunkter är egenansvar och i det ingår ett ansvar för att planera sin ekonomi, detta gäller särskilt då den enskilde varit medveten om ett kommande avbrott i inkomsterna. Det innebär att studerande ska kunna visa att hen har ansökt om feriearbete men inte fått något för att vara berättigad till försörjningsstöd under sommaruppehållet. Försörjningsstöd kan även beviljas mot återbetalning om den enskilde arbetar men på grund av löneperioder hos arbetsgivaren får vänta på sin löneutbetalning på ett sådant sätt att underskott uppstår. Ett avslag på ekonomiskt bistånd för studerande som saknar inkomst under ferier får aldrig innehålla hänvisning till att hen borde ha hanterat studiemedlen så att dessa skulle räcka över tid då inga studiemedel fås eftersom studiemedlen är avpassade för studietiden.

### 8.12.4 Tilläggsbidrag

Studerande som kommer från låginkomsthem kan få tilläggsbidrag om maximalt 855 kr/månad för att möjliggöra studier. Bidraget får inte räknas med som inkomst.

#### Läs mer

RÅ 1990 ref 7 Extra tillägg till studiebidrag

RÅ 1996 ref 13 Ensam vuxenstuderande med minderåriga barn – ej akut nödsituation

RÅ 1996 not 53 Ensam vuxenstuderande med minderåriga barn – akut nödsituation

HFD 2011 ref 56 Studiemedel

Handboken s. 155-156

### 8.13 Vuxna som utsatts för våld i hemmet

När socialtjänsten kommer i kontakt med vuxna som utsatts för våld i hemmet måste en helhetssyn tillämpas och eventuella barns situation måste särskilt uppmärksammas. Olika stöd- och hjälpinsatser som den enskilde och dennes barn kan vara i behov av ska noga utredas. Huvudreglerna om att sammanboendes inkomster ska räknas gemensamt vid prövningen av försörjningsstöd gäller även i dessa ärenden men förekomsten av våld kan vara ett skäl att göra undantag från regeln. Om det finns skäl att göra undantag från huvudregel kan en ansökan om försörjningsstöd prövas som om individen är ensamstående under förutsättning att hen har lämnat bostaden och befinner sig på kvinnojour eller på annat sätt har lämnat hemmet för att söka skydd. Reglerna kring krav på genomförda kontroller, senaste lönebesked eller uppvisande av kvitton kan också frångås vid första tillfället. Behovet av pengar ska inte vara i fokus då individer uppsöker, eller på annat sätt blir aktuella hos, socialtjänsten efter att ha varit utsatt för våld i nära relation utan hanteringen ska fokuseras på att tillgodose behoven av skydd och stöd. Som huvudregel gäller att handläggare för ekonomiskt bistånd har ett eget samtal med den enskilde om dennes ekonomiska behov, det är dock möjligt att hanteringen sker via den socialsekreterare som handhar ärendet i övrigt om det tydligt framgår vilket ekonomiskt behov den enskilde har. Om det blir aktuellt att reglera exempelvis hyresskulder ska dock en diskussion föras med den enskilde angående den fortsatta hanteringen. Senast i samband med andra månadens ansökan ska handläggaren för ekonomiskt bistånd ha direktkontakt med den våldsutsatta. I samband med det mötet ska den enskilde upplysas om att hen behöver lämna in underlag för att styrka sitt behov av ekonomiskt bistånd. Handläggare bör efter samtycke från den enskilde vara behjälplig med att inhämta underlaget och om det är motiverat av ärendets svårighetsgrad kan avsteg från principen om avdrag för bristande samverkan göras. Det gäller dock endast under förutsättning att det inte bedöms vara rimligt att kräva att den enskilde utför den begärda handlingen och handläggaren kan vara behjälplig exempelvis genom att hjälpa till att ansöka om bostadsbidrag/sjukpenning eller annat. Under alla omständigheter bör det av dokumentationen framgå vilka bedömningar som görs, på vilken grund bedömningen görs och vad planeringen framåt är.

### 8.14 Värnpliktiga

De bidrag som utgår enligt lagen om familjebidrag åt värnpliktiga m.m. ska täcka kostnader för uppehälle och bostad och bistånd ska därför inte beviljas.

### **8.15 Makar, registrerade partner och sambor**

För personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden gäller att deras inkomster som huvudregel räknas gemensamt, för makar och registrerade partners gäller detta även om de har separerat men ännu inte är legalt skilda. Efter särskild prövning kan kortvarigt bistånd om maximalt två månader beviljas till den ena parten i ett upplöst samboförhållande för att denne efter en separation ska få möjlighet att bryta det faktiska sammanboendet.

Makar och registrerade partners har en legal försörjningsskyldighet för varandra och ansvarar gemensamt för alla kostnader. Enligt Sambolagen har sambos inte försörjningsansvar för varandra men vid beräkningen av ekonomiskt bistånd ska de jämföras med makar. Detta då lagstiftaren och rättstillämparen har valt att ställa sig neutrala till olika samlevnadsformer i tanken att man inte varken ska tjäna eller förlora på att ingå äktenskap. För alla som sammanbor under äktenskapsliknande förhållande gäller att tillgångar beräknas gemensamt, även om de hävdar att de inte har gemensam ekonomi. Det är den enskilde som har bevisbördan för att hen inte sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden. Det är sedan socialtjänsten som bedömer om den enskilde har gjort sannolikt att hen är ensamstående.

Som huvudregel ges inte försörjningsstöd till sammanlevande par som inte klarar sin försörjning på grund av att den ena parten studerar. Detta då studerande förväntas klara sin försörjning genom att ansöka om studiemedel (se pt. 8.12).

Som huvudregel ges inte heller ekonomiskt bistånd till den endast den ena parten i ett sammanlevande par, det är dock möjligt att bevilja ekonomiskt bistånd till en av parterna i avvaktan på att den part som har inkomster ska bidra till familjens försörjning. Det kan även göras om den ena parten inte kan beviljas ekonomiskt bistånd på grund av att hen inte uppfyller de villkor som nämnden ställer på hen. Ytterligare en situation då den ena parten kan beviljas ekonomiskt bistånd, oavsett vilka inkomster den andra parten har, är då hen har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av sina partner (se pt. 8.13).

Läs mer

Handboken s. 153-154

### **8.16 Utländska medborgare**

Med undantag från EU medborgare och deras anhöriga får utländska medborgare inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader utan att ha uppehållstillstånd. För EU-medborgare finns ingen tidsgräns men de ska som huvudregel kunna försörja sig under sin vistelse.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresan och en förutsättning för att beviljas visum är att man har medel för sitt uppehälle under vistelsen. Från vissa länder gäller att man inte behöver ha visum för att resa in och vistas i Sverige i mindre än tre månader men även för denna grupp gäller att de måste kunna försörja sig under sin vistelse. Vid en ansökan om försörjningsstöd ska dessa grupper hänvisas till Migrationsverket för att legalisera sin vistelse.

I extrema undantagsfall kan det bli aktuellt att bevilja utländska medborgare akut bistånd, det ska då göras under samma förutsättningar som gäller för "papperslösa". (se pt. 8.16.6)

Läs mer

Handboken s. 49-55

### **8.16.1 Med uppehållstillstånd**

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förlängning av uppehålls- och arbetstillstånd. Ansökan om förlängning av uppehållstillstånd ska vara inlämnat till Migrationsverket innan det ursprungliga tillståndet löpt ut, i annat fall har personen inte rätt till ekonomiskt bistånd.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, t.ex. en akut nödsituation eftersom uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet. Om behov av bistånd uppstår ska de i första hand hänvisas till hemlandets ambassad/konsulat.

För unga som har beviljats uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier enligt lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige gäller att de i första hand ska ansöka om studiestöd från CSN. Unga under 20 år som läser på gymnasiet har dock enbart möjlighet att ansöka om studiebidrag. **om 1250 kr/månad.** För resterande del av normen har de rätt till ekonomiskt bistånd. De har då även rätt till bistånd för kurslitteratur, i första hand ska begagnad kurslitteratur väljas. Eventuellt extra tillägg på studiebidraget får inte räknas med som inkomst. Unga som är över 20 år ska hänvisas till CSN för att ansöka om studiemedel.

Läs mer

RÅ 1990 ref. 7 Extra tillägg till studiemedel

### 8.16.2 Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation men det gäller då endast rätt till akut bistånd i form av matnorm eller bidrag till resa till närmaste ambassad/konsulat. För länder som saknar egen representation i Sverige ska undersökas vilka samarbetsavtal som finns.

### 8.16.3 Asylsökande och tillståndssökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Denna grupp ska aldrig beviljas ekonomiskt bistånd, inte heller matnorm eller andra former av bistånd ska beviljas. Asylsökande kan alltid vända sig till Migrationsverket om de har behov av ekonomiskt stöd.

Personer som ansöker om uppehållstillstånd på grund av anknytning till anhörig i Sverige ska som huvudregel ha sitt tillstånd klart innan inresa i landet. Det förekommer dock att personer ansöker efter att de rest in i landet, dessa kan ytterligare delas in i två grupper. Det ena alternativet är att Migrationsverket har beslutat att personen har rätt att vistas här under tiden ansökan prövas, de har då rätt till ekonomiskt bistånd enligt LMA men det ska betalas ut av kommunen och återsökas från Migrationsverket. Det andra alternativet är att Migrationsverket inte har godkänt att personen vistats i landet under tiden ansökan prövas. Dessa personer omfattas inte av LMA och har som huvudregel inte heller rätt till bistånd då de saknar legal vistelserätt. Vidare gäller att den som redan är bosatt i Sverige (referenten) har försörjningsplikt för sin anhörige under förutsättning att referenten inte är ett barn eller har försörjningsplikt för barn bosatta i Sverige. Bistånd kan nekas även då referenten är ett barn men för att inte riskera att barn hamnar i en mycket svår situation ska matnorm för den anhörige beviljas.

För personer som ansöker om uppehållstillstånd på grund av arbete eller studier gäller att de ska kunna försörja sig under sin vistelsetid. Som huvudregel ska bistånd därför inte beviljas. Om en nödsituation uppstår ska personen i första hand hänvisas till hemlandets ambassad/konsulat i likhet med personer utan uppehållstillstånd.

### 8.16.4 Nordiska medborgare

Enligt en nordisk konvention ska nordiska medborgare behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Det är medborgarskapet som ger rätt till likabehandling, personer som har uppehållstillstånd i ett annat nordiskt land men saknar medborgarskap har inte rätt till ekonomiskt bistånd på samma förutsättningar som svenska medborgare. De har dock rätt till akut bistånd och bistånd till hemresa. Konventionen är mer generös än EG-reglerna och den har därför företräde när den är tillämplig.

En icke-nordisk familjemedlem till en nordisk medborgare ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare.

Läs mer

Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster, SFS 1995:479

### **8.16.5 Övriga EU-medborgare**

För EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd inte gäller för dem. En EU-medborgare har uppehållsrätt om personen tillhör någon av nedanstående grupper:

- Arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och bedöms ha en verklig möjlighet att få anställning
- Är inskriven som studerande vid utbildningsanstalt (lägst gymnasienivå) i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckligt med tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- Har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar i Sverige

EU-medborgare som har uppehållsrätt på grund av arbete har rätt till ekonomiskt bistånd på samma förutsättningar som svenska medborgare under förutsättning att de bedöms ha flyttat sin hemvist till Sverige och kan anses vara bofasta i kommunen. Om deras vistelse i Sverige bedöms vara tillfällig har de rätt till bistånd på samma förutsättningar som andra besökande i kommunen, dvs de har rätt till akut bistånd och skäligt bistånd till hemresa.

EU-medborgare som har uppehållsrätt i Sverige som arbetssökande har rätt till ekonomiskt bistånd under förutsättning att de har en verklig chans att få ett arbete. Ett riktvärde för när en person inte längre kan anses ha en verklig chans att få arbete är då personen har vistats i landet i 6 månader utan att få ett arbete, det är dock bara ett riktvärde och det kan finnas anledning att ge ytterligare tid. Om personen inte längre kan anses ha verklig chans att få arbete kan endast akut bistånd ges.

För studerande och andra som har laglig rätt att vistas i Sverige gäller att de som huvudregel inte har rätt till ekonomiskt bistånd eftersom deras vistelserätt baseras på att de har egna medel för sin försörjning. Om de har behov av bistånd ska de hänvisas till hemlandets ambassad/konsulat och resekostnader dit kan beviljas om kontakten inte kan skötas per telefon.

Familjemedlemmar till EU-medborgare har samma rättigheter som EU-medborgaren.

Läs mer

<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta.html>

Kammarrätten i Göteborg 2015-2984 Ingen reell möjlighet att få arbete  
EG-domstolen, mål C-292/89 Antonissen

### **8.16.6 "Papperslösa"**

Med "papperslös" avses en person som befinner sig i Sverige utan tillstånd. I denna grupp ingår personer som har fått ett avvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats och personer som aldrig har sökt uppehållstillstånd. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar om de saknar uppehållsrätt.

Huvudregeln är att personer utan legal vistelserätt inte ska beviljas ekonomiskt bistånd, som huvudregel ska inte heller matnorm beviljas. I extrema undantagsfall där bistånd absolut krävs kan bistånd beviljas, enligt regeringens tolkning handlar det då om att kommunen har rätt att betala ut bistånd trots att det inte krävs enligt lag. Beslut ska då fattas enligt 4 kap. 2 § SoL och enligt delegationsordningen ska beslut enligt 2 § fattas av socialt utskott. Denna typ av beslut har rimligtvis en starkt akut karaktär och de kan därför fattas som ordförandebeslut.

#### *8.16.6.1 Personer med utvisningsbeslut eller återkallade uppehållstillstånd*

Tidigare hade alla personer som fått ett utvisningsbeslut rätt till ersättning enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA) tills de lämnade landet men år 2016 ändrades lagen och vuxna utan barn i hushållet har inte längre rätt att ersättning efter att deras beslut vunnit lagakraft. För hushåll där det finns barn gäller dock även fortsatt att de har rätt till ersättning enligt LMA tills de lämnar landet.

Enligt avgörande från Högsta Förvaltningsdomstolen har socialtjänsten inte någon skyldighet att betala ut bistånd till personer som har lagakraftvunna utvisningsbeslut. Eftersom syftet med ett utvisningsbeslut är att personen i fråga ska lämna landet ska försörjningsstöd inte utbetalas då det möjliggör att personer kvarhåller sig i landet. Eftersom barnfamiljer med lagakraft utvisningsbeslut har rätt till ersättning enligt LMA bedöms dessa inte hamna i en nödsituation till följd av att de nekas bistånd av socialtjänsten. De ska istället hänvisas att vända sig till Migrationsverket för hjälp med sitt uppehälle.

#### *8.16.6.2 Personer som aldrig sökt uppehållstillstånd, vars uppehållstillstånd gått ut eller EU-medborgare utan uppehållsrätt*

Personer som saknar både legal vistelserätt och lagakraftvunnet utvisningsbeslut ska i första hand hänvisas till Migrationsverket för att legalisera sin vistelse. Möjlighet att uppsöka Migrationsverket och få omedelbar hjälp finns under kontorstid och det är därför sällan nödvändigt för socialtjänsten att sätta in akutinsatser. Om det ändå bedöms nödvändigt ska beslut fattas enligt 4 kap. 2 § SoL.

[Läs mer](#)

HFD 2017 ref. 33 Bistånd efter utvisningsbeslut

Svar på fråga 2017/18:1417 av Mats Persson (L) Försörjningsstöd till papperslösa

## **9. Återbetalning av ekonomiskt bistånd**

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL beviljas utan återbetalningsplikt för den enskilde. Undantag från denna princip regleras i 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken (SFB) och 9 kap. 1-2 §§ SoL. Om nämnda lagrum inte är tillämpliga kan inget återkrav ställas. I samband med att bistånd mot återbetalning beviljas ska ett avtal om återbetalning upprättas. Som huvudregel bör återbetalningen vara omedelbar då väntad förmån betalas ut och avbetalningsplaner ska endast upprättas om det finns synnerliga skäl.

### **9.1 Återsökning av beviljat ekonomiskt bistånd**

Om någon beviljas ekonomiskt bistånd i avvaktan en utbetalning av en förmån från Försäkringskassan ska det beviljas som förskott på förmån, vilket tydligt ska anges i beslutet. En begäran sänds sedan till Försäkringskassan om att den retroaktiva ersättningen ska betalas ut direkt till Socialnämnden enligt 107 kap. 5 § SFB. Undantag gäller för retroaktivt beviljad ersättning för barnbidrag, assistansersättning, aktivitetsstöd och etableringsersättning som inte kan betalas ut till Socialnämnden. Återkrav kan då ställas direkt till den enskilde.

En förutsättning för socialnämndens återsökning är att den enskilde för motsvarande period i väsentlig mån fått sin försörjning genom ekonomiskt bistånd från kommunen. Det innebär att det inte får röra sig om ekonomiskt bistånd av "rent tillfällig natur", till exempel några dagars matpengar. Om Försäkringskassan felaktigt betalar ut retroaktiv ersättning till den enskilde då kommunen har rätt till ersättningen, finns ändå möjlighet att kräva ersättningen av Försäkringskassan. Försäkringskassan har sedan möjlighet reglera den felaktiga utbetalningen med den enskilde. Försäkringskassan kan själv ge förskott på sökt pension om det är troligt att förmånen kommer att beviljas men beslut eller uträkning av ersättningen dröjer. Denna möjlighet ska undersökas innan ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen beviljas som förskott på sökt förmån.

### **9.2 Återkrav av beviljat ekonomiskt bistånd**

Återkrav av ekonomiskt bistånd kan endast ske enligt reglerna i socialtjänstlagen och endast mot förmån eller ersättning som den enskilde redan har eller som är beslutad. Kommunen kan enligt 9 kap. 1 § SoL få tillbaka redan utbetald ersättning om den enskilde har fått för mycket eller på grund av oriktiga uppgifter. Kommunen kan också enligt 9 kap. 2 § SoL komma överens med den enskilde om att betala ut ersättning mot återbetalning under vissa förutsättningar.



Återkrav av ekonomiskt bistånd ska bara göras mot en väntad faktisk inkomst utom i de fall den enskilde obehörigen fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp. I det senare fallet ska biståndet alltid återkrävas. Den väntade inkomsten måste antas ge ett överskott efter avdrag för den enskildes löpande levnadskostnader om ett återkrav ska vara meningsfullt. Om det inte kan bli ett sådant överskott eller finns inte återbetalningsförmåga inom överskådlig tid ska bistånd inte beviljas mot återkrav.

Återkrav får inte göras mot framtida försörjningsstöd och akuta utbetalningar av matpengar som gjorts av sociala eller medicinska skäl ska inte återkrävas. Om den akuta hjälpen ges på grund av att någon tillfälligtvis är förhindrad att disponera sina inkomster eller tillgångar kan den dock återkrävas. Även akut hjälp med till exempel en hyresskuld för att undvika avhysning kan återkrävas om hushållet har inkomster över normen.

De formella kraven i lagstiftningen om när och hur återkrav får ställas är absoluta och får inte åsidosättas. Vid en eventuell prövning i Förvaltningsrätten innebär åsidosättande av de formella kraven att talan inte kan fullföljas.

### **9.3 Återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL**

Återkrav av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL kan ske om bistånd har lämnats som förskott på förmån eller ersättning eller om det betalats ut till enskild som är indragen i arbetskonflikt. Även bistånd som betalats ut till enskild som på grund av förhållanden som han/hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster eller tillgångar kan återkrävas. Som förmån eller ersättning räknas förmåner från Försäkringskassan som exempelvis sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning, aktivitetsersättning, livränta, bostadstillägg för pensionärer, sjukpenning, föräldrapenning, rehabiliteringsersättning, vårdbidrag och underhållsstöd. Andra ersättningar eller förmåner kan till exempel vara lön, statlig lönegaranti vid konkurser, arbetslöshetsersättning eller studiestöd.

Återkrav av förmån eller ersättning bygger helt och hållet på överenskommelse mellan kommunen och den enskilde. Om utbetalaren av förmånen eller ersättningen kräver det behövs även fullmakt. Möjligheten att återkräva måste därför undersökas och bedömas från fall till fall.

Bistånd av "rent tillfällig natur", till exempel några dagars matpengar, ska inte återkrävas. Det ska preciseras i överenskommelsen mot vilken utbetalning som återkrav enligt punkterna 1 och 2 i 9 kap 2 § SoL gäller. Den väntade ersättningen måste dock inte avse samma tidsperiod som det ekonomiska biståndet avser täcka. Situationer som avses under punkten 3 i 9 kap. 2 § SoL är till exempel liknande den under bankkonflikten år 1990 då enskilda inte kom åt pengar på bankkonton eller om det uppstår felaktigheter i de tekniska system som används vid löneutbetalning eller banktransaktioner.

Observera också att det är två beslut som ska fattas då beslut om bistånd mot återkrav beviljas. Handläggare ska först fatta beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL och sedan om beslut om återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla uppgift om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsplikten. Den enskilde ska informeras om att beslut om återkrav inte kan överklagas. Hen ska också informeras om att ifall återbetalning inte sker kan frågan om återbetalning prövas i Förvaltningsrätten på initiativ av kommunen. Beslutet ska kommuniceras med den enskilde innan det fattas och denne ska få möjlighet att yttra sig över ärendet och har rätt att få sitt yttrande medtaget i beslutet.

#### **9.4 Återkrav enligt 9 kap. 2 § 2 st. SoL**

Om bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL beviljas ska detta som huvudregel förenas med krav på återbetalning. Även om förutsättning för återbetalning bedöms saknas vid beslutstillfället ska ett återbetalningskrav läggas till beslutet. En prövning görs senare inför återbetalning om det finns medel. Endast i de fall det specifikt anges i denna riktlinje kan beslut om bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL fattas utan krav på återbetalning. I övrigt gäller samma tillvägagångssätt som för återkrav enligt 9 kap. 2 § 1 st SoL som beskrivits ovan.

#### **9.5 Återkrav enligt 9 kap. 1 § SoL**

Återkrav av bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL ska göras om någon fått ett felaktigt bistånd genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåtenhet att lämna uppgift. Det ska också återkrävas om den enskilde på annat sätt förorsakat att bistånd beviljats obehörigen eller med för högt belopp. Kommunen får i dessa fall kräva tillbaka vad som betalats ut för mycket. Kommunen får alltså även kräva tillbaka för högt eller obehörigt bistånd som den enskilde fått också då han eller hon inte haft för avsikt att framkalla en felaktig utbetalning. Detta gäller också då det är kommunen som förorsakat den felaktiga utbetalningen men där den enskilde borde ha förstått att den var fel. Exempel på det senare kan vara rena felräkningar eller när dubbel utbetalning skett av misstag.

Denna bestämmelse ersätter eller inskränker inte rätten att göra polisanmälan om den enskilde avsiktligt lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Grunden för återkrav enligt 9 kap. 1 § SoL är alltid att biståndet är utbetalt på felaktig grund. Biståndet behöver alltså inte vara beviljat med villkor om återbetalning.

#### **9.6 Ersättningstalan**

I de fall den enskilde inte återbetalar återkrav enligt 9 kap. 1-2§ § SoL kan kommunen med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om ersättning hos förvaltningsrätten. Talan hos förvaltningsrätten måste väckas inom 3 år från det biståndet utbetalades och får inte bifallas av förvaltningsrätten om den ersättningskyldige genom att återbetala kostnaden eller del av den kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller livsföring i övrigt. Innan talan väcks ska förvaltningen skicka två betalningspåminnelser och den enskildes aktuella ekonomiska situation ska utredas så långt det är möjligt. Den enskilde ska alltid erbjudas möjlighet att presentera och diskutera sina ekonomiska förhållanden. Visar

genomförd utredning att det är styrkt eller troligt att den enskilde har betalningsförmåga ska talan väckas hos förvaltningsrätten. Visar utredningen att den enskilde för tillfället inte kan betala, kan återkravet ligga vilande under en period. Är det troligt att den enskildes betalningsförmåga inte inom rimlig tid förbättras kan återkravet enligt 9 kap. 4 § SoL efterges. Beslut att efterge återkravet fattas av enhetschef IFO. Observera att beslut om ersättningstalan enligt 9 kap. 3 § SoL fattas av socialt utskott enligt gällande delegationsordning.

Ansökan ska göras till Förvaltningsrätten och innehålla följande uppgifter:

- Namn, adress och telefon till den nämnd som söker och till handläggaren
- Beslutsdatum
- Den ersättningsskyldiges namn, personnummer, adress och telefonnummer
- Vilken typ av återkrav det är, hänvisning till § i SoL
- Belopp
- När biståndet som återkrävs utbetalades
- Utredning som visar att den enskilde har betalningsförmåga
- Yrkande – *Bollebygds kommun yrkar att förvaltningsrätten ålägger motparten att till kommunen återbetala utbetalt bistånd enligt ovan med vidstående belopp, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) till dess betalning sker.*

Kopior på ansökningsblanketter eller utredning som visar den enskildes ekonomiska förhållanden när biståndet utbetalades och förvaltningens beslut samt överenskommelse om återbetalning ska bifogas ansökan till förvaltningsrätten. Om den enskilde betalt tillbaka del av återkravet ska det redovisas. Eventuellt domslut från förvaltningsrätten till kommunens fördel utgör underlag för ansökan om utmätning hos Kronofogdemyndigheten.

### **9.7 Utredning om misstänkt bedrägeri**

Har någon lämnat oriktiga uppgifter eller förtigit inkomster och på så sätt obehörigen eller med för högt belopp fått ekonomiskt bistånd kan detta vara en olaglig handling. I princip ska alla misstankar om bedrägeri polisanmälas. Oavsett om polisanmälan görs eller inte, ska det belopp den enskilde fått obehörigen eller med för högt belopp återkrävas. Underlåtenhet att polisanmäla får inte "kvittas" mot återbetalning. Innan polisanmälan övervägs ska en utredning göras. Den ska svara på följande frågor:

- Innebär en polisanmälan att en planerad eller påbörjad behandling inte kan genomföras?
- Är det misstänkta bedrägeriet av obetydlig omfattning?
- Har den sökande varit medveten om konsekvensen av sitt handlande?

Om bedrägeriet bedöms vara av obetydlig omfattning och en polisanmälan skulle innebära att planerad eller påbörjad behandling inte kan genomföras kan förvaltningschef besluta att polisanmälan inte ska göras.

Den skriftliga utredningen ska bifogas polisanmälan och ska ge en beskrivning av den sökandes ekonomiska och sociala situation samt förvaltningens bedömning av den sökande och det som hänt. Den ska också innehålla följande fakta:

- Uppgifter om utbetalningar den sökande obehörigen fått, datum och ändamål samt på vilket sätt de är felaktiga.
- Fotokopior på olika verifikationer, till exempel löneaviser, läkarintyg, med mera.
- Redogörelse för inkomster månad för månad och hur dessa kontrollerats.
- Vilket belopp nämnden återkräver.
- Eventuella journalblad som visar vilken information den sökande fått eller andra relevanta fakta som legat till grund för de aktuella besluten.
- Kopior på ansökningsblanketter med sökandens underskrift ska bifogas.

Utredningen ska delges den sökande i samband med att den skickas till polismyndigheten om det inte finns mycket starka skäl mot det.

## **10. Barnkonsekvensanalys**

Bland de personer som beviljas ekonomiskt finns barnfamiljer och riktlinjen bedöms därför påverka barn. En risk med riktlinjen är att barn drabbas genom att hushållet får en lägre ersättning. Barnets bästa bör generellt vara att få behålla den levnadsstandard som de har. Intresset av en enhetlig tillämplig av ersättningsnivåerna bedöms dock vara av sådan vikt att det får gå före, detta gäller särskilt med beaktande av försörjningsstödet utformning som en tillfällig lösning. Riktlinjen följer vidare Socialstyrelsens rekommendationer och den praxis som har utarbetats av domstolar. Den bedöms därför inte strida mot barnens bästa på ett icke-godtagbart sätt. Barnen som påverkas av beslutet har inte getts tillfälle att uttrycka sina åsikter mot bakgrund av dokumentets övergripande natur.

## 11. Bilaga - Normer

I riksnormen 2024 har normens samtliga poster räknats upp med 8,7 procent jämfört med riksnormen för 2023.

### 11.1 Riksnormen för 2024 (gäller från och med 1 januari 2024)

#### Personliga kostnader per hemmavarande barn och skolungdom, i kronor

| Ålder                       | 0 år | 1-2 år | 3 år | 4-6 år | 7-10 år | 11-14 år | 15-18 år | 19-20 år |
|-----------------------------|------|--------|------|--------|---------|----------|----------|----------|
| Summa personliga kostnader  | 2640 | 2940   | 2620 | 2940   | 3680    | 4230     | 4780     | 4820     |
| Utan lunch<br>5 dagar/vecka | 2470 | 2700   | 2410 | 2620   | -       | -        | -        | -        |

#### Personliga kostnader vuxna, i kronor

|                            | Ensamstående | Sambor |
|----------------------------|--------------|--------|
| Summa personliga kostnader | 3800         | 6850   |

#### Gemensamma hushållskostnader, i kronor

| Antal personer                     | 1    | 2    | 3    | 4    | 5    | 6    | 7    |
|------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| Summa gemensamma hushållskostnader | 1230 | 1360 | 1720 | 1950 | 2240 | 2540 | 2730 |

### 11.1.1 Personliga kostnader uppdelade i poster

|                          | 0 år | 1-2 år | 3 år | 4-6 år | 7-10 år | 11-14 år | 15-18 år | 19-20 år | Ensamst. | Samb o |
|--------------------------|------|--------|------|--------|---------|----------|----------|----------|----------|--------|
| Livsmedel, alla måltider | 1103 | 1232   | 1347 | 1595   | 1773    | 2098     | 2469     | 2506     | 2206     | 3657   |
| Livsmedel, exkl. lunch   | 933  | 992    | 1137 | 1275   | -       | -        | -        | -        | -        | -      |
| Kläder/skor              | 453  | 585    | 638  | 626    | 758     | 792      | 853      | 854      | 715      | 1428   |
| Fritid/Lek               | 204  | 338    | 364  | 513    | 919     | 1008     | 1061     | 1062     | 529      | 1055   |
| Hygien                   | 796  | 701    | 181  | 116    | 140     | 236      | 301      | 302      | 350      | 710    |
| Barn- och ungdomsförs.   | 84   | 84     | 90   | 90     | 90      | 96       | 96       | 96       |          |        |
| SUMMA, alla måltider     | 2640 | 2940   | 2620 | 2940   | 3680    | 4230     | 4780     | 4820     | 3800     | 6850   |
| SUMMA, exkl. lunch       | 2470 | 2700   | 2410 | 2620   |         |          |          |          |          |        |

### 11.1.2 Matnorm per dag

Posten livsmedel, alla måltider, delat med 30 dagar

| 0 år | 1-2 år | 3 år | 4-6 år | 7-10 år | 11-14 år | 15-18 år | 19-20 år | Ensamstående | Gifta/sambo |
|------|--------|------|--------|---------|----------|----------|----------|--------------|-------------|
| 37   | 41     | 45   | 53     | 59      | 70       | 82       | 84       | 74           | 122         |

### 11.1.3 Umgängesbarn

Posterna livsmedel (alla måltider), hygien och lek/fritid medräknas delat med 30 dagar

| 0 år | 1-2 år | 3 år | 4-6 år | 7-10 år | 11-14 år | 15-18 år |
|------|--------|------|--------|---------|----------|----------|
| 70   | 76     | 63   | 74     | 95      | 111      | 128      |



## 11.2 Boendekostnader

Försäkringskassans föreskrifter<sup>1</sup> (FKFS 2023:4) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2024;

### 11.2.1 Övriga kommuner högsta godtagbara bostadskostnad

|                                |                                  |
|--------------------------------|----------------------------------|
| 1 - 2 vuxna                    | 8 700                            |
| 1 - 2 vuxna och 1 barn         | 10 600                           |
| 1 - 2 vuxna och 2 barn         | 13 275                           |
| 1 - 2 vuxna och 3 barn         | 16 050                           |
| 1 - 2 vuxna och fler än 3 barn | 16 050 + 2 675 per barn utöver 3 |

### 11.2.2 Övriga kommuner genomsnittlig bostadskostnad

|                                |                                 |
|--------------------------------|---------------------------------|
| 1 - 2 vuxna                    | 5 925                           |
| 1 - 2 vuxna och 1 barn         | 7 450                           |
| 1 - 2 vuxna och 2 barn         | 9 400                           |
| 1 - 2 vuxna och fler än 2 barn | 9 400 + 1 950 per barn utöver 2 |

## 11.3 Prisbasbelopp

### Prisbasbelopp

| År     | Basbelopp, kr |
|--------|---------------|
| 2024   | 57 300        |
| (2023) | 52 500)       |
| (2022) | 48 300)       |

Källa SCB

<sup>1</sup> [Genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad avseende år 2024 \(forsakringskassan.se\)](https://www.forsakringskassan.se/om-forsakringskassan/om-forsakringskassans-forskrifter)